

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN KERTOMUS

*Euroopan neuvoston parlamentaarisen
yleiskokouksen
toiminnasta vuonna 2012*

Parlamentaarisen yleiskokouksen istunto Strasbourgissa 2012

ensimmäinen jakso	23.-27.1.2012
toinen jakso	23.-27.4.2012
kolmas jakso	25.-29.6.2012
neljäs jakso	1.-5.10.2012

Pysyvän komitean kokoukset

Pariisi	9.3.2012
Tirana	25.5.2012
Andorra la Vella	30.11.2012

Graafinen suunnittelu : EDITA
Kannen valokuva: EN:n kuva-arkisto (Strasbourg)
ISSN 1235-1873

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2013

**Euroopan neuvoston Suomen
valtuuskunta**

EDUSKUNNALLE

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta huhtikuun 28. päivänä 1989 annetun lain 4 §:n mukaisesti Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta antaa kunnioittaen eduskunnalle kertomuksen parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuoden 2012 istuntokaudella.

Helsingissä 26. helmikuuta 2013

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta:

Susanna Huovinen

Gunilla Carlander

Sisällysluettelo

1	Tiivistelmä	7
2	Suomen valtuuskunta	10
3	Demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien toteutuminen.....	13
3.1	Demokratia mullistuksessa	13
3.1.1	Taluskriisiin poliittiset ja sosiaaliset seuraukset.....	13
3.1.2	Vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit – tarkkailu ja seuranta.....	15
3.2	Oikeusvaltioperiaatteen vaaliminen.....	17
3.2.1	Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen toiminnan tehostaminen.....	17
3.2.2	Oikeusnormiston kehittäminen.....	18
3.2.3	Poliittiset vangit ja ihmisoikeuksien puolustajat	19
3.3	Ihmisoikeuksien toteutuminen	21
3.3.1	Naisten ja lasten oikeudet	21
3.3.2	Väestöön ja liikkumiseen liittyvät kysymykset	22
3.3.3	Etiikka, sananvapaus, kulttuuri ja koulutus	23
4	Demokratian tilanne Euroopan neuvoston jäsenmaissa	26
4.1	Balkanin alueen maat	26
4.2	Venäjä	28
5	Euroopan neuvoston ulkosuhteet	31
5.1	Arabikevään jälkeen	32
5.1.1	Marokko	33
5.1.2	Tunisia.....	34
5.1.3	Egypti.....	35
5.1.4	Syyria	35
5.2	Valko-Venäjä.....	36

Liitteet:

1	Suomen valtuuskunta	38
2	Suomen valtuuskunnan komiteajäsenyydet.....	39
3	Vuonna 2012 hyväksytyt asiakirjat	41
3.1	päätöslauselmat.....	41
3.2	suositukset	43
3.3	lausunnot.....	43
4	Parlamentaarisen yleiskokouksen erityisvieraat vuonna 2012	44
5	Euroopan neuvoston jäsenvaltiot.....	45
6	Puheenjohtaja Susanna Huovisen mielipidekirjoitus: Perheväkivalta on Suomen häpeäpilkku	46

Tiivistelmä

Kertomusvuonna yleiskokous käsitteli 74 raporttia ja hyväksyi 57 päätöslauselmaa, 16 ministerikomitealle osoitettua suositusta ja yhden lausunnon. Raporttien aiheiden kirjo on edelleen laaja, mutta on havaittavissa pyrkimys keskittää aiheita EN:n perusarvojen ympärille. Raporttien aiheiden valinnassa heijastuu yhteinen huoli demokration tilasta jäsenmaissa, talous- ja finanssikriisin vaikutuksista sekä demokraattisten periaatteiden ja kaikkien kansalaisryhmien ihmis- ja perusoikeuksien puolesta.

Vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit ovat demokration, yhteiskuntavakauden ja kansalaisten luottamuksen toteutumisen perusedellytyksiä. Yleiskokous on keskustellut aktiivisen kansalaisuuden edistämisestä vaalien näkökulmasta, edustamiseen liittyvistä ongelmista erityisesti naisten näkökulmasta sekä vaalikampanjoiden luomasta kuvasta maahanmuuttajista ja pakolaisista. Vaalien demokraattisuutta pohtivassa raportissa on tutkittu vaalitoimitukseen ja sen hallintoihin liittyviä epäkohtia ja haasteita. Hyvien vaalikäytänteiden ja periaatteiden toteutumisen valvomiseksi yleiskokous myös tarkkailee vaaleja osana sen monitorointia. Kertomusvuonna tarkkailtiin vaaleja Serbiassa, Venäjällä, Armeniassa, Georgiassa, Montenegrossa ja Ukrainassa. EN:n ulkopuolisia parlamenttivaaleja seurattiin Kazakstanissa ja Marokossa.

Yleiskokous osallistuu yleiseurooppalaisen oikeusnormiston kehittämiseen ja voimassa olevien sopimusten toimivuuden seurantaan. Parlamentaarit ovat ilmaisseet kantansa mm. rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan yleissopimuksen neljännestä lisäpöytäkirjasta, kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevasta puiteyleissopimuksesta ja alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevasta peruskirjasta. Työnaisiin kohdistuvan ja perheväkivallan vastaisen sopimuksen ratifioinnin edistämiseksi on jatku-

nut. Lasten oikeudet nostettiin esille kansainvälisiä adoptioita ja perhetuomioistuinta koskevissa raporteissa.

Kertomusvuonna eniten keskustelua herätti raportti poliittisen vangin määritelmästä. Aihe nousi uudelleen esille Azerbaidzhania koskevan maaraaportin yhteydessä, ja keskusteluun liittyi läheisesti myös raportti ihmisoikeuksien puolustajien asemasta.

Keskustelu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) tehostamisesta on jatkunut. Yleiskokous on muistuttanut, että prosessin tukemiseksi kansallisten parlamenttien tulisi nykyistä tehokkaammin tarkistaa kansallisen lainsäädännön yhteensopivuus ihmisoikeussopimuksen kanssa sekä panostaa EIT:en päätösten implementointiin valvontaan. Yleiskokous on kehottanut ministerikomiteaa puuttumaan EN:n resurssipulaan sekä laatimaan suosituksen jäsenmaille EIT:n tuomioiden tulkintavallan vahvistamiseksi. Yleiskokous on myös keskustellut EU:n päätöksestä nimetä ihmisoikeuksien erityisedustaja, jonka toimenkuva osittain sivuaa EN:n ihmisoikeusvaltuutetun tehtäviä.

Monessa raportissa on pohdittu talouskriisin seurauksia ja vaikutuksia demokration kannalta. Edustajat ovat huolissaan siitä, että taloustilanteeseen liittyvä päätöksenteko tapahtuu yhä useammin demokraattisen valvonnan ulkopuolella olevissa instituutioissa. Päätöksien sosiaalinen rasite on aiheuttanut luottamuspuolan ja luonut uusia yhteiskunnallisia haasteita. Lisääntyneet mielenosoitukset ja populistista retoriikkaa käyttävien puolueiden nousu on selkeä osoitus kansalaisten tyytymättömyydestä. Yleiskokous on muistuttanut, että uudistusten ja säästötoimenpiteiden täytäntöönpanossa tulee panostaa rakenteellisiin muutoksiin ja erityisesti ottaa huomioon kaikkien haavoittuvimmassa asemassa olevat väestöryhmät. Jäsenmaita on kehoitettu toimenpiteisiin

myös naisten ja miesten välisen tasa-arvokuilun kaventamiseksi.

Väestön liikkumiseen liittyvät ihmisoikeushaasteet tulee nähdä mahdollisuuksina kestäväen talouskasvun ja kansainvälisen turvallisuuden varmistamiseksi. Yleiskokous on todennut kansalaisten pakkosiirtämisen ihmisoikeusloukkaukseksi. Samoin yleiskokous on tuominnut poliittisista kannanotoista johtuvan vapaan liikkuvuuden rajoittamisen. Lisäksi on keskusteltu väestön ikääntymisen vaikutuksista. Jäsenmaita on kahdessa eri raportissa kehotettu selvittämään sotien seurauksena kadonneiden ihmisten kohtalot. Henkilöiden suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta laaditun YK:n yleissopimuksen puitteissa on tutkittu tilannetta Kyproksella, Balkanilla, Pohjois- ja Etelä-Kaukasuksen alueella (ml. Tšetšenia) sekä Valko-Venäjällä ja Ukrainassa. Toisessa raportissa on tutkittu sisäisten evakkojen ja paluumuuttajien tilannetta Pohjois-Kaukasuksen alueella.

Yleiskokous on myös ollut huolissaan romaneja koskevan maahanmuuttopolitiikan soveltamisesta eräissä jäsenmaissa ja on kehottanut ministerikomiteaa kiinnittämään huomiota näissä maissa toteutettuihin romanien palautuksia etenkin Kosovoon. Myös kansalaisuudettomien romanien tilanteeseen tulee puuttua. Jäsenmaita on kehotettu selvittämään kerjäämiskiellon yhteensopivuus ihmisoikeussitoumusten kanssa.

Kertomusvuonna otettiin kantaa eettisiin kysymyksiin liittyen hoitotestamentteihin sekä järjestettyihin otteluihin ja reiluun peliin. Myös internetin pelisääntöjen tarkastelun todettiin olevan paikallaan, jotta sananvapaus toteutuisi. Kulttuurin ja koulutuksen yhteys ihmisoikeuksiin vahvistettiin useassa raportissa.

Tärkeä osa yleiskokouksen ihmisoikeuksien ja demokratian valvontatehtävästä tapahtuu monitorointikomitean maakohtaisen seurannan puitteissa. Komitean työlliställä on edelleen kymmenen jäsenmaata, joista lähes kaikki ovat olleet seurannan kohteena yli kymmenen vuotta. Nämä maat ovat Albania (1995-), Armenia (2000-), Azerbaidzhan (2000-), Bosnia-Hertsegovina (2002-), Georgia (1999-), Moldova (1995-), Montenegro (2007-), Venäjä (1996-), Serbia (2002-) ja Ukraina (1995-). Näiden maiden tarkkailu jatkuu edelleen.

Kaikkia Balkanin alueen maita yhdistää pyrkimys päästä EU:n jäseniksi. EU:n jäsenehdokkaan

aseman saavuttaminen ja jäsenyys edellyttävät laajoja uudistuksia näissä maissa. Kertomusvuonna yleiskokous hyväksyi Bosnia-Hertsegovinan, Montenegron ja Serbian maaraportit ja vaalitarkkailuraportit.

Venäjistä keskusteltiin kolmesti duuman- ja presidentinvaalien sekä laajan maaraportin johdosta. Ajankohtaiskeskustelun yhteydessä pohdittiin kehittymismahdollisuuksia ennen presidentinvaaleja. Maaraportissa tarkasteltiin Venäjän jäsenveloitteiden ja -sitoumusten täyttymistä. Tarkastelussa olivat myös demokraattiset instituutiot, oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet sekä poliittinen kehitys, uudistukset ja kansalaisyhteisön aktivoituminen vuoden 2005 jälkeen. Raportissa käsitellään myös Venäjän suhteiden kehittymistä Euroopan maiden ja erityisesti naapurimaiden kanssa.

Euroopan maista Valko-Venäjä ja Kosovo ovat EN:n ulkopuolella. Vuoden 2012 alussa hyväksytyssä raportissa ja suosituksessa yleiskokous tuomitsi jälleen kerran Valko-Venäjän viranomaisten toimet toisinajattelijoita kohtaan ja kuolemantuomioiden täytäntöönpanot sekä ilmaisi tuensa EU:n asettamien sanktioiden puolesta. Yleiskokous on suosittelut kansalaisyhteiskunnan vahvistamista ennen parlamenttivaaleja. Korkean tason yhteydet ja viime vuosina uudelleen herätelty ajatus yleiskokouksen erityisvierasaseman myöntämiseksi on kuitenkin jäädytetty kunnes kuolemantuomio on poistettu ja edistystä havaittu peruseriaatteiden toteutumisessa.

EN:n ulkosuhteiden toimintakenttä on viime vuosina laajentunut. EN:llä on uusi naapurisuusohjelma ja yleiskokous voi myöntää kumppanimaille demokratiakumppanuusaseman. Yleiskokous on keskustellut arabikevään tapahtumien vaikutuksista ja demokratian sekä ihmisoikeuksien merkityksestä alueen kehityksen ja vakauden kannalta sekä ilmaissut kantansa Syyrian tilanteesta, Egyptin demokratiakehityksen kriisistä ja Tunisian poliittisesta siirtymävaiheesta. Yleisemmällä tasolla yleiskokous on käsitellyt sukupuolten välisen tasa-arvon merkitystä arabikevään muutosvaiheessa sekä Välimerellä menehtyneiden uhrien kohtaloa.

EN ei perinteisesti ole käsitellyt jäsenmaiden ulkopoliittisia linjauksia, mutta jäsenyys edellyttää järjestön peruseriaatteiden omaksumista myös ulkopoliittikan saralla. Yleiskokous on ke-

hottanut jäsenmaita huomioimaan ihmisoikeuskysymykset ulkopoliitikassaan ottamalla ne systemaattisesti ja rakenteellisesti osaksi ulkopoliitiikkaansa, sillä demokratian arvostaminen ja vaaliminen on keskeinen väylä rauhaan.

EN:n Suomen valtuuskunta on aktiivisen yleiskokoustyöskentelyn lisäksi pyrkinyt lisäämään tietoa EN:n työstä laajemmin kotimaassa.

Valtuuskunta on tavannut EN:n eri toimintoihin osallistuvia suomalaisia tahoja sekä kutsunut asiantuntijoita lehdistötilaisuuksiin kommentoimaan istuntojen aiheita. Valtuuskunta järjesti syyskuussa poliittisen komitean kokouksen Pikuparlamentissa, johon kutsuttiin myös ulkoasiainvaliokunnan jäseniä.

Suomen valtuuskunta

Suomen valtuuskunta on *Susanna Huovisen* (sd) johdolla osallistunut aktiivisesti parlamentaarisen yleiskokouksen keskusteluihin ja sen kaikkien komiteoiden työskentelyyn vuoden 2012 aikana. Edustajien komiteajäsenyydet ilmenevät liitteestä 2. *Ismo Soukolalle* (ps) myönnettiin 11. lokakuuta 2012 vapautus valtuuskunnan varajäsenyydestä.

Puheenjohtaja *Huovinen* valittiin poliittisen komitean edustajaksi Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastaiseen toimikuntaan (ECRI), ja hän on myös toiminut yleiskokouksen sosialistiryhmän varapuheenjohtajana. Valtuuskunnan varapuheenjohtaja *Kimmo Sasi* (kok) valittiin oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitean ihmisoikeus-alakomitean puheenjohtajaksi. Jäsenyysselvointeiden valvontakomitea valitsi *Sasin* Montenegron toiseksi raportoijaksi. *Pirkko Mattila* (ps) on toiminut yhteyshenkilönä yleiskokouksen lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan ehkäisemisverkostossa ja varajäsen *Riitta Myller* (sd) naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisessa verkostossa.

Kertomusvuonna *Anne-Mari Virolainen* (kok) valittiin maahanmuuttokomitean raportoijaksi perusoikeuksien kunnioittamisesta luvattomien siirtolaisten ja käännetyt pakolaisten palauttamisessa. *Jaana Pelkonen* (kok) sai kulttuurikomitealta raportoinnin tehtävän oikeudesta internetin saatavuuteen. Raportti perustuu hänen itsensä tekemään aloitteeseen. *Mattila* laatii tasa-arvoasiain komitean kommentin työperäistä ihmiskauppaa koskevaan raporttiin.

Valtuuskunta on pitänyt seitsemän kokousta Helsingissä tai Strasbourgissa, ja on järjestänyt mm. kaksi lehdistötilaisuutta, joihin oli kutsuttu ulkopuolisia asiantuntijoita. Valtuuskunta tapasi myös Suomessa vuoden aikana vierailleita Euroopan neuvoston edustajia ja järjesti syyskuussa poliittisen komitean kokouksen eduskunnassa.

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta annetun lain mukaan valtuuskunta laatii vuo-

sikertomuksen yleiskokouksen toiminnasta. Pohjoismaiden neuvoston ja Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen valtuuskunnat laativat vastaavat kertomukset. Muut seitsemän eduskunnan kansainvälistä valtuuskuntaa antaa kertomuksensa puhemiesneuvostolle. Puhemiesneuvosto pyysi EN:n valtuuskuntaa antamaan lausunnon tämän menettelytavan kehittämistä. Valtuuskunta korosti lausunnossaan (17.4.2012), että on tärkeää pitää kiinni menettelystä, jossa keskustellaan valtuuskuntien kertomuksista täysistunnossa ja huolehtia siitä, että vuosikertomukset käsitellään mahdollisimman varhain vuoden aikana. Samalla valtuuskunta haluaa kehittää tiedonvaihtoa eduskunnan valiokuntien kanssa ja tehdä EN:n työtä tunnetummaksi ja näkyvämmäksi sekä eduskunnassa että sen ulkopuolella. Neljä valtuuskunnan jäsentä on puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana jossakin valiokunnassa (*Sasi* puheenjohtaja valtiovarainvaliokunnassa, *Mattila* puheenjohtaja hallintovaliokunnassa, *Antti Kaikkonen* (kesk) varapuheenjohtaja suuressa valiokunnassa, *Virolainen* varapuheenjohtaja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa). Valtuuskunta on kutsunut ulkoasiainvaliokunnan ja muita kansainvälisiä valtuuskuntia valtuuskunnan tiedotustilaisuuksiin median edustajille ja tapaamisiin ulkomaisten vieraiden kanssa.

Suomen edustaja Euroopan neuvostossa suurlähettiläs Pekka Hyvönen on informoinut säännöllisesti valtuuskuntaa ministerikomiteassa käydyistä keskusteluista ja tehdyistä päätöksistä. Näin ollen valtuuskuntaa informoitiin hallituksen päätöksestä erota Pohjois-Etelä-keskuksesta syyskuun lopussa. Päätös perustui tarpeeseen keskittyä EN:n ydinalueisiin.

Katsaus valtuuskunnan toimintaan yleiskokoustyöskentelyn ohella

Valtuuskunta tapasi 25. tammikuuta 2012 tasavallan presidentti Tarja Halosen, joka vieraili Euroo-

pan neuvostossa tammikuun istunnon aikana. Parlamentaarisessa yleiskokouksessa pitämässään puheessa Halonen korosti järjestön ainutlaatuisuutta merkitystä mantereemme yhdistäjänä ja vanhojen rajaviivojen poistajana. Toiminnalla on pystytty luomaan vakaa pohja Euroopan yhdistymiselle. Etyjllä, EN:lla ja EU:lla on kullakin oma roolinsa. Näillä järjestöillä on tämän vuoksi kaikki syyt tukea toistensa toimia. Halonen, joka oli Suomen valtuuskunnan jäsenenä 1990-luvun alussa, muistutti, että hän oli mukana luomassa mekanisme, jonka avulla valvotaan, että kaikki jäsenvaltiot täyttävät jäsenyyden tuomat vaatimukset ja sitoumukset. Tänä päivänä mekanismi kattaa kaikki jäsenvaltiot. Puheessaan hän korosti, että on välttämätöntä taistella lisääntyneitä eriarvoisuutta, syrjintää ja suvaitsemattomuutta vastaan yhteiskunnassa. Tämän kehityssuunnan kääntämiseksi on kiinnitettävä erityistä huomiota vähemmistöjen ja kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ryhmien oikeuksiin ja huolehdittava siitä, että taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset oikeudet toteutuvat. Erityisesti lasten ja nuorten asema on turvattava. Halonen, joka oli osallistunut aktiivisesti romanifoorumin (ERTF) perustamiseen, totesi olevan äärimmäisen tärkeää, että turvataan romanien mahdollisuus osallistua päätöksentekoprosesseihin kaikilla tasoilla ja vaikuttaa heitä itseään koskeviin päätöksiin. Hän käsitteli myös kysymystä EN:n roolista norminantajana ihmisoikeusalalla ja järjestön ihmisoikeusmekanismeja.

Valtuuskunta isännöi 10. helmikuuta 2012 lounaskokousta, jonka vieraana oli Euroopan neuvoston pääsihteeri Thorbjörn Jagland. Presidentti Halonen oli kutsunut Italian, Itävallan, Latvian, Portugalin, Saksan, Slovenian ja Unkarin presidentit kaksipäiväiseen kokoontumiseen Helsinkiin keskustelemaan kolmesta teemasta. Jagland osallistui kokoukseen, joka käsitteli suvaitsevaisuutta ja syrjinnän torjumista.

Varapuheenjohtaja *Sasi* tapasi 14. helmikuuta 2012 Ison-Britannian hallituksen lainopillisen neuvonantajan Dominic Grieben ja keskusteli mm. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen uudistamisesta, joka oli yksi Ison-Britannian EN:n puheenjohtajuuden (marraskuu 2011- toukokuu 2012) prioriteeteista.

Puheenjohtaja *Huovinen* kutsuttiin 28. helmikuuta 2012 ulkoasiainvaliokuntaan kommen-

toimaan vuoden 2011 toimintakertomusta, jota käsiteltiin täysistunnossa 20. huhtikuuta 2012. Samoin *Huovinen* kutsuttiin ulkoasiainvaliokuntaan 12. lokakuuta 2012 kertomaan yleiskokouksen lokakuun istunnosta ja erityisesti Venäjä-raporttia ja Syyrian humanitaarista tilannetta koskeneista keskusteluista.

Perustuslakivaliokunta vastaa mm. ihmisoikeusasioista ja perusoikeuksista, jotka ovat Euroopan neuvoston ydinasioita. Puheenjohtaja *Huovinen* tapasi helmikuussa 2012 perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan Johannes Koskisen keskustellakseen mm. ihmisoikeusasioiden käsittelystä ja tietojen vaihdosta ennen valiokunnan opintomatkaa ihmisoikeustuomioistuimeen.

Huovinen kutsuttiin 16. maaliskuuta 2012 työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan kuultavaksi *Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastaisen yleissopimuksen* (CETS 197) ratifioinnista Suomessa. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen elokuussa 2006, mutta ratifiointiprosessi oli viivästynyt, ja se saatettiin päätökseen 30. toukokuuta 2012. *Huovinen* nosti esiin yleiskokouksen näkemykset sopimuksesta ja korosti mm. seurantamekanismin merkitystä sekä ihmiskaupan uhrin määrittämää, joka helpottaa uhrien tunnistamista.

Valtuuskunta tapasi 9. toukokuuta 2012 ulkoasiainministeri Erkki Tuomiojan, joka on Suomen edustaja Euroopan neuvoston ministerikomiteassa. Tuomioja selosti tapaamisiaan mm. Jaglandin ja ihmisoikeusvaltuutettu Niels Muižnieksin kanssa sekä Suomen tukea EIT:n uudistamiseksi. Hän korosti EN:n roolia norminantajana. Tapaamisen aikana keskusteltiin Venäjän roolista EN:ssa joulukuussa 2011 ja maaliskuussa 2012 pidettyjen vaalien jälkeen sekä arabikevään tapahtumien seurauksista. Tuomioja kertoi myös osallistumisestaan 27. maaliskuuta Strasbourgissa pidettyyn EN:n konferenssiin seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin vuoksi tapahtuvasta syrjinnästä. Kokouksen järjesti Iso-Britannia, joka oli valinnut teeman yhdeksi puheenjohtajuuskautensa prioriteeteista.

Euroopan neuvoston asiantuntijaelin GRECO valvoo korruptionvastaisten sopimusten noudattamista ja tekee tarkastuskäyntejä jäsenvaltioihin. Neljäs tarkastus, joka koski kansanedustajia, syyttäjiä ja tuomareita, tehtiin Suomessa kesäkuussa 2012. Valvojat tapasivat eduskunnassa kaikkien poliittisten puolueiden edustajia, eduskunnan

virkamiehiä ja valiokuntien edustajia. *Huovinen* kutsuttiin osallistumaan tähän kokoukseen.

Tutkija Emilia Palonen Helsingin yliopistosta kutsuttiin 20. kesäkuuta 2012 kommentoimaan raportteja, jotka tulivat käsittelyyn yleiskokouksen kesäkuun istunnossa ja jotka koskivat ääriilmiöitä ja talouskriisiä ja niiden mahdollisia vaikutuksia demokratiaan. Tätä koskevaan lehdistötilaisuuteen kutsuttiin median edustajia.

Kesäkuun istunnon aikana oli Suomen valtuuskunnan vuoro järjestää perinteiset pohjoismaiset päivälliset. Varapuheenjohtaja *Sasi* isännöi ravintola Buerehieselissa järjestettyjä päivällisiä, joihin osallistui edustajia viidestä Pohjoismaasta sekä Pohjoismaiden suurlähettiläät.

Vuoden merkittävimpänä hankkeena oli yleiskokouksen poliittisen komitean kokouksen järjestäminen 10. – 11. syyskuuta 2012 eduskunnassa. Lähes 80 osallistujaa osallistui kokoukseen, jonka avasi eduskunnan puhemies Eero Heinäluoma. Ulkoasiainministeri Tuomioja ja professori Sixten Korkman olivat vieraspuhujina analysoiden omasta näkökulmastaan talouskriisin vaikutuksia. Presidentti Halonen analysoi puheenvuorossaan ihmisoikeuskysymyksiä ulkopolitiikassa. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta kutsuttiin seuraamaan keskustelua.

Huovinen tapasi syyskuussa 2012 uuden ihmisoikeuskeskuksen johtajan Sirpa Raution. Keskus aloitti toimintansa tammikuussa 2012, ja sen tehtävänä on edistää perus- ja ihmisoikeuksia Suomessa.

Valtuuskunnan jäsenet tapasivat ihmisoikeusaktivistin ja lakimiehen William Browderin 26. syyskuuta 2012. Eduskunnan ihmisoikeusryhmä oli kutsunut hänet kertomaan Sergei Magnitskin tapauksesta Venäjällä.

Ennen lokakuun istuntoa kutsuttiin median edustajat sekä mm. Etyj-valtuuskunta ja ulkoasiainvaliokunta kuulemaan Aleksanteri-instituutin johtaja Markku Kivisen analyysia Venäjän demokrationtilanteesta ja hänen kommenttejaan yleiskokouksen raportista koskien Venäjän velvoitteiden täyttämisen seuranta. Valtuuskunta tapasi istuntoviikon aikana Suomen edustajan EIT:ssa Päivi Hirvelän, joka kertoi tuomioistuimen toiminnasta ja erityisesti Suomea koskevista tapauksista ja niiden taustasta.

Hallintovaliokunta käsitteli 11. lokakuuta

2012 lausuntoa EU:n komission ihmiskauppastrategiasta. *Huovinen* kutsuttiin kommentoimaan lausuntoa erityisesti Euroopan neuvoston näkökulmasta. Hän korosti EN:n ja EU:n yhteistyötä tällä alueella, koska EN:n 47 jäsenmaan piirissä on maita, jotka luokitellaan usein ihmiskaupan lähtömaiksi.

Monivuotisen yhteistyön tuloksena Euroopan neuvosto on laatinut yleissopimuksen naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi. Suomi allekirjoitti yleissopimuksen heti toukokuussa 2011, mutta ei ole vielä ratifioinut sopimusta. Hallitukselle osoittamassaan kirjallisessa kysymyksessä valtuuskunnan jäsenet ovat kysyneet, milloin hallitus aikoo ratifioida yleissopimuksen naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta ja mihin yleissopimuksen edellyttämiin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt. Ulkoasiainministeri Tuomioja toteaa 5. marraskuuta 2012 päivätys vastauksessaan, että ulkoasiainministeriö on asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää ja valmistella yleissopimuksen ratifiointitoimenpiteet. Työryhmään on nimetty laaja-alainen edustus eri ministeriöistä sekä asian kannalta keskeisistä virastoista ja kansalaisjärjestöistä. Lisäksi työryhmällä on kaksi pysyvää asiantuntijaa. Ryhmän tulee selvittää ja valmistella tarvittavat ratifiointitoimenpiteet yleissopimuksen osalta ja laatia tämän jälkeen ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Hallituksen esityksen odotetaan valmistuvan ennen vuoden 2013 loppua.

Valtuuskunta tapasi 20. joulukuuta 2012 pitämässään kokouksessa nuoria, jotka osallistuivat Euroopan neuvoston nuorisofoorumiin lokakuussa 2012.

Kansallisten valtuuskuntien kokoonpanosta ja valtakirjojen hyväksymisestä on selkeät säännöt. Jäsenet allekirjoittavat juhlallisen julistuksen, jossa he sitoutuvat noudattamaan EN:n edustamia arvoja ja periaatteita. Kertomusvuonna hyväksyttiin päätöslauselma 1903 (2012) yleiskokouksen jäseniä koskevasta uudesta menettelytapaohjeistuksesta (dok.13000). Se sisältää ohjeita lahjojen vastaanottamisesta, entisten ja nykyisten jäsenten käyttäytymisestä ja toimimisesta yleiskokouksessa ja sen edustamien periaatteiden mukaisesti, resurssien ja tiedon väärinkäytöstä ja eturistiritilanteista. Ohjeistus astui voimaan 1.1.2013.

Demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien toteutuminen

Vuonna 2011 hyväksytyn komiteauudistuksen myötä komiteoiden lukumäärä supistettiin kahdeksaan, niiden toimenkuvia tarkastettiin ja laajennettiin. Täysistuntojen lukumäärä on jatkossakin neljä. Kertomusvuonna yleiskokous käsitteli 74 raporttia ja hyväksyi 57 päätöslauselmaa, 16 ministerikomitealle osoitettua suositusta ja yhden lausunnon. Raporttien aiheiden kirjo on edelleen laaja, mutta on havaittavissa pyrkimys keskittää aiheita EN:n perusarvojen edistämiseen ja seurantaan niin yleisellä tasolla kuin yksittäisissä jäsenmaissa.

EN:n vahvuuksia on yleiskokouksen ja ministerikomitean välisen yhteistyön ja vuoropuhelun selkeys ja säännöllisyys. Ministerikomitean puheenjohtaja raportoi yleiskokoukselle joka istunnossa ja vastaa parlamentaarikkojen suullisiin ja kirjallisiin kysymyksiin. Kertomusvuonna yleiskokous pohti *raportissa* (dok.12887) *työnsä seuranta ministerikomiteassa*, ja peräänkuulutti käytäntöjen ja työtapojen uusimista yhteistyön ja vuorovaikutuksen kehittämiseksi sekä päätösten poliittisen relevanssin säilyttämiseksi. *Päätöslauselmassa 1880* (2012) esitetään toimenpiteitä niin yleiskokoukselle kuin ministerikomitealle tämän saavuttamiseksi. *Suosituksessa 1999* (2012) ministerikomiteaa pyydetään hyödyntämään paremmin yleiskokouksen osaamista.

3.1 Demokratia mullistuksessa

Demokratian edistäminen on yksi EN:n toiminnan kolmesta peruspilarista. Sillä pyritään vahvistamaan demokraattisia yhteiskuntia ja kehittämään lähestymistapaa kriisitilanteissa. Kertomusvuonna pääosassa olivat lähinnä taluskriisin monet seuraukset ja vaikutukset demokratian toteutumiseen. Myös vaalien demokraattisuus on ollut esillä keskusteluissa.

3.1.1 Taluskriisiin poliittiset ja sosiaaliset seuraukset

Taluskriisi ja sen monet seuraukset on puhuttanut yleiskokousta jo useamman vuoden ajan. Edustajat ovat huolissaan siitä, että taloustilanteeseen liittyvä päätöksenteko tapahtuu yhä useammin vailla demokraattisesti valittuja edustajia olevissa instituutioissa. Päätösten sosiaalinen rasite on aiheuttanut luottamuspulan, minkä myötä demokratia on kriisissä. Lisääntyneet mielenosoitukset ja populistista retoriikkaa käyttävien puolueiden nousu on selkeä osoitus kansalaisten tyytymättömyydestä. Yleiskokous muistuttaa, että kaikkien pitää osallistua leikkaustalkoisiin ja että säästötoimenpiteiden täytäntöönpanossa tulee huomioida kaikkein haavoittuvimmat. Rakenteellisiin muutoksiin tulisi panostaa.

Kesäkuun istunnossa käytiin laajaa keskustelua *demokratian kriisistä ja valtion roolista nykypäivän Euroopassa* (dok.12955). Raportissa todetaan kriisin olevan seurausta vuosia kestäneestä huonosta hallinnosta, poliittisesta lyhytnäköisyydestä sekä haluttomuudesta hyväksyä taluskriisiä koskevat tosiasiat. Liikaa valtaa on siirretty demokraattisen päätäntävällän ulkopuolelle. Kansalaisten epäluottamus päättäjiin ja taluskriisiin liittyvät pelot ovat antaneet populismille, nationalismille ja muukalaisvihalle tilaa keskusteluissa. Maailma on tullut monimutkaisemmaksi ja siksi on vastuutonta yrittää esittää helppoja ratkaisuja vaikeisiin kysymyksiin. Maahanmuuttoon liittyvät ongelmat tulee tiedostaa, mutta rasismille ei saa antaa tilaa. Keskittyminen oman maan etuun ei ole mahdollista globaalissa maailmassa, ja olisi tärkeää lähestyä ongelmia yhteistyön kautta. Demokratia on riippuvainen vakaasta valtiosta, mutta vakaa valtio ei voi toteutua ilman toimivaa demokratiaa. *Päätöslauselmassa 1888* (2012) yleiskokous peräänkuuluttaa EN:lle vahvempaa asemaa demokratian vahtikoirana. Jäsenmaiden

tulisi pohtia yhdessä tapoja demokratian vahvistamiseksi. EN:n hyvän hallinnon ohjelman sisältämät 12 periaatetta toimivat hyvänä ohjenuorana. Demokratiakeskustelua tulisi lisätä myös kansallisesti.

Kertomusvuonna yleiskokous käsitteli viime vuosien tapaan *Euroopan talous- ja yhteistyöjärjestö OECD:n toimintaa vuosina 2011–2012* (dok.13019) laajennetussa kokoonpanossa. OECD:n parlamentaarisenä ulottuvuutena toimiva yleiskokous siirsi vuoden alussa raportin käsittelyn poliittiseen komiteaan, minkä myötä toimintakertomuksesta on tarkasteltu myös poliittinen näkökulma. OECD:n panostus arabimaiden tukemiseksi saa siten erityiskiitosta. Talouskriisin seurausten analysointi ja sen pohjalta laaditut ehdotukset talouden ja politiikan uusista suunnista korostavat järjestön merkitystä. On tärkeää pohtia kasvua tukevia innovatiivisia ratkaisuja. Huoli nuorisotyöttömyydestä on suuri ja toimenpiteisiin tulee tarttua. *Päätöslauselmassa 1899* (2012) yleiskokous antaa tukensa OECD:n kehoitukselle keskittyä rakenteellisiin, sosiaalisiin, vihreisiin ja institutionaalisiin reformeihin. Jäsenmaiden tulisi tutustua OECD:n analyysiin ja neuvoihin työttömyyden torjumiseksi, osaamisen vahvistamiseksi ja kasvun saavuttamiseksi. Protektionismi ei tue kasvua, ja siksi maiden tulisi keskittyä parempaan kansainväliseen yhteistyöhön. Veronkiertoon ja rahoitusmarkkinoiden ottamiin suuriin riskeihin tulisi puuttua. Nuorisotyöttömyyttä voisi torjua esimerkiksi siirtämällä työnteen verotusta kulutus- ja ympäristöveroihin. Yleiskokous kiittää OECD:ta Venäjän kanssa käytävistä jäsenneuvotteluista ja toivoo, että Venäjästä tulee OECD:n täysivaltainen jäsen.

Viimeaikaiset työttömyysluvut ja joukko-mielenosoitukset puhuvat karua kieltään: etenkin nuoret ovat jäämässä pahasti talouskriisin jalkoihin. Käsitellessään raporttia *Ubrataanko nuori sukupolvi? Talouskriisin poliittiset, sosiaaliset ja taloudelliset seuraukset* (dok.12951) yleiskokous totesi nuorten kärsivän suhteettomasti talouskriisin vaikutuksista. Nuorten laiminlyönti ja säästötoimenpiteet uhkaavat vakautta, kilpailukykyä ja ikääntyvän Euroopan tulevaisuutta. Talouskasvu ja kehitys sekä hyvinvointivaltion säilyminen ovat riippuvaisia osaavista ja motivoituneista nuorista. Korkea nuorisotyöttömyys voi kuitenkin johtaa syrjäytymiseen ja ulkopuo-

lisuuteen. Yleiskokous kehottaa *päätöslauselmassa 1885* (2012) jäsenmaita panostamaan nuorten yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja suuntaamaan uudelleen resursseja nuoria tukeviin ohjelmiin. Nuorten työllistymistä tuetaan esim. panemalla OECD:n ehdotukset täytäntöön. Koulutusmahdollisuuksia tulisi monipuolistaa ja kehittää työelämään sopiviksi. Lisäksi tarvitaan joustavia työmarkkinoita, toimivaa sosiaaliturvaa ja yrittäjähenkilöä. *Suosituksessa 2002* (2012) ministerikomitea saa kehoituksen edistää päätöslauselman sisältämiä ehdotuksia. Nuorten oikeuksia koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen laatiminen tulisi ottaa uudelleen harkittavaksi. Suositukset vähäosaisten nuorten sosiaalisten oikeuksien toteutumiseksi ovat tarpeen.

Nuoria ja vähäosaisia koskevat ongelmat ovat usein paikallisviranomaisten vastuulla. Siksi leikkauspäätökset vaativat kokonaisvaltaista pohdintaa, kuten raportissa *Talouskriisin vaikutukset paikallisiin ja alueellisiin viranomaisiin Euroopassa* (dok.12944) todetaan. Taantuma on vähentänyt paikallisten ja alueellisten viranomaisten käytössä olevia resursseja, mutta samanaikaisesti ikärakennemuutokset ja talouskriisin aiheuttamat sosiaaliset ongelmat lisäävät kustannuksia. Paikallis- ja alueviranomaisilla on suuria vaikeuksia ylläpitää hyvinvointipalveluja. Sosiaalisten oikeuksien turvaamiseksi jäsenmaiden tulisi *päätöslauselman 1886* (2012) mukaisesti panostaa talouden kestävyteen myös paikallistasolla esim. kehittämällä erilaisia yhteistyöratkaisuja, monipuolistamalla tulolähteitä, tehostamalla yhteiskuntarakenteita ja hallintoa sekä oppimalla muiden maiden hyvistä käytännöistä. Jäsenvaltioiden tulisi pyrkiä luopumaan epävakasta veropohjista, kuten esim. yritysveroon perustuvista malleista. Rakennemuutokset ja päätökset tulisi tehdä yhteistyössä paikallis- ja alueviranomaisten kanssa.

Raportissa *Säästötoimenpiteet – uhka demokratialle ja sosiaalisille oikeuksille* (dok.12948) todetaan, että liialliset säästötoimenpiteet voivat jopa pahentaa kriisiä ja sen sosiaalisia vaikutuksia. Sosiaaliturvan ja yhteiskuntarakenteiden leikkauksista kärsivät etenkin kaikkein heikoimmassa asemassa olevat, mikä lisää eriarvoisuutta. EU:n instituutioissa ja IMF:ssä tapahtuvan talouskriisin päätöksenteon demokraattisuus kyseenalaistetaan. Valtioiden tulisi pohtia uusia keinoja talouden tasapainottamiseksi. *Päätöslauselmassa 1884* (2012)

yleiskokous korostaa tarvetta panostaa etenkin työllisyystoimenpiteisiin, laajentaa verotuspuhjaukset, puuttua veronkiertoon ja tukea kestävä kasvua. Jäsenmaiden tulisi panna täytäntöön uudistetun sosiaalisen peruskirjan ja EN:n periaatteet demokraattisesta hallinnosta. Taluspäätösten demokraattisuutta parannetaan parlamenttien roolia ja talousyhteistyötä vahvistamalla. Lisäksi pitäisi tietoisesti valvoa taluspäätösten sosiaalisia vaikutuksia ja kiristää rahoitusmarkkinoita koskevaa sääntelyä.

Paremmalla sääntelyllä voitaisiin rajoittaa etenkin rahoituslaitosten korkean riskin sijoituksia. Kiivaan keskustelun jälkeen hyväksytyssä raportissa *Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden palauttaminen finanssitransaktioverolla* (dok.13017) pidetään epäilemättä, että korkealla riskillä ansaitut voitot ovat yksityisiä kun taas tappiot saattavat tulla yhteiskunnan maksettaviksi. Laajan finanssitransaktioveron puolesta otetaan myös kantaa, koska sillä varmistettaisiin, että rahoitusmarkkinat osallistuvat talouskriisiin sosiaalisiin kustannuksiin, ja tämä saattaisi myös vähentää näiden investointeja riskialttiisiin johdannaisiin. Tiukassa äänestyksessä hyväksytyssä *päätöslausemassa 1905* (2012) jäsenmaita kehoitetaan varmistamaan, että vero on globaali ja että suurin osa sillä kerätyistä varoista käytetään talouskriisin aiheuttamien sosiaalisten epäkohtien korjaamiseen. Yleiskokous toivoo EU:ssa valmisteltavan veron puuttuvan etenkin korkean riskin sijoituksiin, joiden hallinnoimiseksi tarvitaan parempaa sääntelyä. Jäsenmaita rohkaistaan hyväksymään vero, josta toivotaan mahdollisimman laajaa.

Finanssitransaktioveron lisäksi yleiskokous on kehottanut *edistämään veroparatiiseja koskevia ohjeita* (dok.12894). Raportissa tutkitaan veronkiertämisen mahdollistavia syitä. *Päätöslausemassa 1881* (2012) yleiskokous vaatii jäsenmailta toimenpiteitä valvonnan vahvistamiseksi ja kansallisten verojärjestelmien harmonisoimiseksi. Yritysten vastuuta ja talouden läpinäkyvyyttä tulisi edistää. Selkeä verotusjärjestelmä tukee tervettä julkista taloutta ja edistää demokratiaa. Veroparatiiseihin liittyviä ongelmia torjutaan parhaiten lisäämällä yhteistyötä OECD:n, IMF:n, BIS:n, EU:n kanssa ja näiden välillä. Valvonnan parantamiseksi jäsenmaita kehoitetaan implementoimaan asiaan liittyvät kansainväliset sopimukset. Parlamenttien tulisi valvoa kansal-

lista verolainsäädäntöä ja käytäntöjä sekä vaatia epäoikeudenmukaisuuksien poistamista.

Raportissa *Kohtuulliset eläkkeet kaikille* (dok.12896) tutkitaan talouskriisin, yksityistämisen ja eliniänodotteen kasvun vaikutuksia eläkkeisiin eri jäsenmaissa. *Päätöslausemassa 1882* (2012) yleiskokous ehdottaa monitasoisista eläkejärjestelmää, joka koostuisi minimitason turvaavasta ennakonpidätysosuudesta ja erillisestä yksityisrahoitusosuudesta. Yleisellä tasolla eläkejärjestelmien tulisi ottaa huomioon epätyypilliset työsuhteet, torjua eriarvoisuutta sekä sisältää tuki- ja solidaarisuusjärjestelmiä liian alhaista eläkettä saaville eläkeläisille. *Suosituksessa 2000* (2012) ministerikomiteaa pyydetään kehottamaan jäsenmaita arvioimaan omat eläkejärjestelmänsä ja takaamaan kaikille kohtuulliset eläkkeet. Lisäksi tulisi tutkia eläkkeitä ja vanhuksien oikeuksia, jotka valmistaisivat jäsenmaita tuleviin reformeihin.

3.1.2 Vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit – tarkkailu ja seuranta

Vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit ovat demokratian, yhteiskuntavakauden ja kansalaisten luottamuksen toteutumisen perusedellytyksiä. Onnistuneet vaalit vaativat kuitenkin toimenpiteitä monella eri tasolla. Ensinnäkin tarvitaan aktiivisia kansalaisia, jotka haluavat aidosti olla mukana päättämässä heitä koskevista asioista. Päättäjillä tulee olla kansan tuki, jolloin puolueiden on varmistettava, että ehdokkaina on molempien sukupuolien ja vähemmistöjen edustajia. Puolueiden vastuulla on myös asiallinen käytös ja kieltäytyminen leimaavasta ja muukalaisvihaa sisältävästä retoriikasta. Lisäksi tulee varmistaa, että vaalit toteutuvat parhaiden käytäntöjen mukaisesti ja että kaikilla on samat mahdollisuudet osallistua. Näiden periaatteiden toteutumisen valvomiseksi yleiskokous on tarkkaillut vaaleja jo usean vuoden ajan.

Demokratia tarkoittaa kansanvaltaa ja on siten riippuvainen kansalaisten tahdosta. Raportissa *Aktiivisen kansalaisuuden edistäminen Euroopassa* (dok.12898) todetaan, että paikallistason hyvät käytännöt parantavat demokratian laatua ja mainetta myös kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. EN:n toimielimet tarvitsevat yhteisen agendan tämän edistämiseksi. *Päätöslauseman 1874* (2012) mukaan jäsenmaiden tulisi oppia toisiltaan miten edistää osallistumista, aktiivista kansalaisuutta,

hyvää hallintoa ja nuorten osuutta. Nuorisovaltuustot antavat nuorille mahdollisuuden vaikuttaa heitä koskeviin päätöksiin. Kiovan ministerikonferenssin loppupäätelmien mukaisesti EU-yhteistyötä tulisi kehittää Lissabonin sopimuksen puitteissa.

Lokakuun istunnossa vaaleista keskusteltiin kahdesta eri näkökulmasta. Raportissa *Demokraattisempien vaalien varmistaminen* (dok.13021) todetaan, että EN:n menettelytapaohjeistuksesta ja vaalitarkkailusta huolimatta vaaleihin liittyviä ongelmia esiintyy jäsenmaissa paljon. Suurimmat epäselvyydet koskevat vaalitoimituksen ja sen hallinnoinnin epäkohtia, äänestämisen ja ehdokasasettelun rajoituksia, vaalikampanjoinnin ja näkyvyyden epäreilua sekä valvonnan ja sanktioiden puutteita. Etenkin nuoremmissa demokratioissa äänestäjiä ja oppositiopuolueiden ehdokkaita saatetaan myös uhata. *Päätöslauselmassa 1897* (2012) yleiskokous kehottaa jäsenmaita edistämään kaikkien ehdokkaiden tasapuolista osallistumista, varmistamaan vaaliprosessin läpinäkyvyyden ja vahvistamaan vaalien ja niihin liittyvien käytäntöjen valvontaa. Vaalitarkkailusuositusten seurantaan ehdotetaan parempaa johdonmukaisuutta ja kansainvälistä yhteistyötä. Tarkkailukoordinaatiota tulisi lisätä.

Edustaminen ja siihen liittyvät ongelmat olivat keskustelun toisena näkökulmana. Naisten osuus maailman väestöstä on n. 50 %. Siihen nähden naisten edustus maiden parlamenteissa tulisi olla samaa luokkaa. Silti naisten osuus EN:n jäsenparlamenteissa on keskimäärin vain noin 23 %. Ainostaan neljällä jäsenmaalla on parlamentissa yli 40 %:n naisedustus (ml. Suomi). Joissakin maissa edustus on alle 10 %. Raportissa *Poliittiset puolueet ja naisten poliittinen edustus* (dok.13022) tutkitaan eri maiden käytäntöjä naisten osuuden lisäämiseksi ja todetaan, että puolueilla on erityinen vastuu poliittisen kulttuurin tasa-arvoistamisessa. Maasta riippuen tilanteeseen on puututtu esim. naisten vähimmäismäärän asettavalla lainsäädännöllä ja erilaisilla kiintiöillä. Pohjoismaissa tilanne on pitkän prosessin tulos. *Päätöslauselmassa 1898* (2012) jäsenmaita kehoitetaan ottamaan oppia muiden parhaista käytännöistä esim. selkeällä sukupuolistrategialla, varmistamalla tasa-arvo puolueiden ehdokasasettelussa, asettamalla kiintiöitä aliedustetun sukupuolen hyväksi, nimeämällä molempien sukupuolien edustajia

luottamustehtäviin jne. Myös yleiskokouksen tulisi nostaa naisten osuus nykyisestä 31 %:sta omissa toimielimissään.

Vaalikampanjoiden luomaa kuvaa maahanmuuttajista ja pakolaisista (dok.12953) käsittelevässä raportissa todetaan muukalaisvihan uhkaavan demokratiaa ja ihmisarvoa. Lainsäädännöstä huolimatta maahanmuuttajat saatetaan vaalikampanjoissa esittää yhteiskunnallisena uhkana ja taakkana. Nämä kielteiset mielikuvat voivat herättää äänestäjissä pelon tunteita ja vahvistaa siten muukalaisvihaa tukevia puolueita sekä johtaa maahanmuuttovastaisuuteen. *Päätöslauselmassa 1889* (2012) yleiskokous tuomitsee vaalikampanjoissa ja mielipidemittauksissa muukalaisvihaa lietsovien poliittisten ryhmien toiminnan, jossa luodaan vääristettyjä mielikuvia maahanmuuttajista. Poliitikkojen ja median vastuulla on välttää ihmisryhmiä leimaavaa kieltä, ja tähän tarvitaan yhtenäisiä ohjeita. Yleiskokous suosittelee ääni-oikeuden myöntämistä maahanmuuttajille viiden vuoden maassaolon jälkeen. Se myös vaatii tasapainoista maahanmuuttokeskustelua ja ehdottaa, että vaaliviranomaiset voisivat määrätä sanktioita ehdokkaille, jotka esittävät epäasiallisia kommentteja vaalikampanjan aikana. Poliittisten puolueiden tulisi sitoutua eurooppalaiseen rasismin vastaiseen peruskirjaan. Samaan aiheeseen liittyy myös raportti *Kansalaisjärjestöjen rooli suvaitsemattomuuden, rasismien ja muukalaisvihan torjunnassa* (dok.13057), jonka *päätöslauselmassa 1910* (2012) todetaan kansalaisjärjestöjen voivan osallistua asenneilmapiiriin lieventämiseen avustamalla parlamentteja lainsäädännön ja toimintaohjeiden kehittämisessä.

Yleiskokous tarkkailee säännöllisesti parlamentti- ja presidentinvaaleja jäsenmaissa. Yleiskokouksen vaalitarkkailu toteutetaan yleensä yhteistyössä muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa, erityisesti Euroopan parlamentin sekä Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen ja Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR) kanssa. Vaaleista laaditaan pääsääntöisesti yhteinen loppujulkilausuma, ja EN:n tarkkailijat laativat lisäksi erilliset raportit, jotka käsitellään yleiskokouksessa. Vaalitarkkailuja varten yleiskokouksen puheenjohtajisto nimeää tilapäiskomitean, jonka jäsenet valitaan poliittisissa ryhmissä. Ryhmien valitsemien edustajien määrän tulee vastata ryhmän suhteellista osuutta

koko yleiskokouksessa. Kertomusvuonna yleiskokous käsitteli Serbian ja Venäjän presidentinvaaleja sekä Armenian, Georgian, Montenegron, Serbian, Ukrainan ja Venäjän parlamenttivaaleja. EN:n ulkopuolisista maista tarkkailussa olivat Kazakstanin ja Marokon parlamenttivaalit. Vaalitarkkailu on osa yleiskokouksen monitorointia. Jäljempänä lueteltujen maiden lisäksi vaalitarkkailuraportteja käsitellään kappaleessa 4.

Armenian ensimmäiset vuonna 2011 hyväksytyt vaalilain puitteissa toimitetut parlamenttivaalit sujuivat *tarkkailuraportin* (dok.12939) mukaan rauhallisesti mutta äänestysluetteloiden puutteet ja äänestyspaikoilla tapahtuneet epämääräisyydet, kuten äänestäjien painostaminen johtivat luottamuspulaan äänestäjien keskuudessa. Jopa 10 % äänestäjistä arvioi äänestyspäivän 6.5.2012 sujuneen huonosti. Ensi vuoden presidentinvaaleja ajatellen Armenian viranomaisia kehoitetaan selvittämään äänestysluetteloiden epämääräisyydet ja torjumaan äänestäjien painostamisen kampanjoinnin ja vaalipäivän aikana.

Georgiassa 1.10.2012 pidetyt parlamenttivaalit olivat maan ensimmäinen rauhanomaisesti toteutunut vallanvaihto. Vaalit voittanut miljardööri Bidzina Ivanishvili onnistui muuttamaan vaaliaselelmiä ja siten murtamaan presidentti Saakašvilin hallituspuolueen ylivoiman. Vaalikampanjointi oli vapaata ja vilkasta, kokoontumisvapaus ja äänestäjien oikeus mielipiteen vapaaseen ilmaisuun ehdokkaan valinnassa toteutuivat. Valtiovallan ja poliittisten puolueiden välinen ero ei kuitenkaan ollut riittävän selkeä. *Raportti* (dok.13068) sisältää suosituksia vaalijärjestelmän edelleen kehittämiseksi. Polarisoinnin välttämiseksi hallitukselta ja oppositiolta toivotaan yhteistyötä. Vaalit olivat tärkeä askel maan tiellä kohti demokratiaa.

Ukrainan 28.10.2012 pidetyt parlamenttivaalit osoittivat, että parannuksista huolimatta vaalilainsäädäntö on edelleen sekava ja puutteellinen. *Tarkkailuraportin* (dok.13070) mukaan vaalirahoituksen läpinäkymättömyydestä, median puolueellisuudesta ja hallinnollisista ongelmista johtuen vaalien alkuasetelma oli jo valmiiksi voinut. Vankilassa olevat oppositioedustajat eivät voineet osallistua vaaleihin. Vaalien toimitus sujui hyvin, mutta joillakin alueilla ääntenlaskennan hitaus ja epäselvyydet johtivat tulosten mitätöintiin. Kokonaisuudessaan vaalit olivat takaisku demokratialle.

3.2 Oikeusvaltioperiaatteen vaaliminen

Oikeusvaltioperiaate on toinen tärkeä EN:n peruspilari. Sillä varmistetaan, että demokraattinen päätöksenteko perustuu lakiin ja että kaikki nauttivat samoja oikeuksia ja ovat samassa asemassa lakiin nähden. Tuomioistuinlaitoksen riippumattomuus ja lainsäädännön toimivuus ovat keskiössä. Kertomusvuonna käsiteltiin laajalti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen toiminnan tehostamista. Käsitellyssä olivat myös poliittisiin vankeihin ja ihmisoikeuksien puolustajiin liittyvät raportit.

3.2.1 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen toiminnan tehostaminen

Parlamentaarinen yleiskokous on jo kauan ollut huolestunut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen jutturuuhkasta, sillä se vaarantaa yksilövalitusoikeutta, heikentää tuomioistuimen auktoriteettia ja saattaa jopa huonontaa tuomioiden laatua. Noin 160 000 jutun ruuhkaa vähennettiin vuonna 2012 voimaan tulneiden sääntömuutosten seurauksena n. 130 000:een, mutta paljon on vielä tehtävä jutturuuhkan poistamiseksi. Suurin syy hitauteen on perusteettomien sekä samoja aiheita koskevien tapausten suuri määrä. Yli 60 % käsitellyä odottavista jutuista koskevat Venäjää, Turkkiä, Italiaa, Romaniaa ja Ukrainaa. Vuoden 2012 lopulla Suomea koskevia juttuja oli käsittelemättä 188.

Yleiskokous hyväksyi tammikuussa raportin *Euroopan ihmisoikeussopimuksen arvoavallan ja tehokkuuden takaaminen* (dok.12811), jonka mukaan EIT:n alkuperäinen rooli oli valvoa, että jäsenmaat kunnioittavat ihmisoikeussopimusta, mutta yksilövalitusoikeuden tullessa voimaan 11. lisäpöytäkirjan myötä EIT sai tuomiovallan kaikissa jäsenmaissa. Yksilövalitusoikeus on tehnyt EIT:stä maailman vahvimman ihmisoikeuksia toimeenpanevan mekanismin. Sen tuomiot luovat yhteisiä eurooppalaisia ihmisoikeusstandardeja ja määräävät sopimusosapuolia sitovia suojelun vähimmäistasoja. EIT:n menestys voi kuitenkin johtaa sen tuhoon, sillä jutturuuhka uhkaa jo ihmisoikeuksien toteutumista. Raportissa muistutetaan, että EIT ei ole jäsenmaiden viimeinen oikeusaste. Ihmisoikeussopimuksen

standardien ja EIT:n päätösten parempi täytönpano jäsenmaissa vähentäisi selvästi EIT:n eteen tuotujen juttujen määrää. *Päätöslauselmassa 1856 (2012)* yleiskokous muistuttaa, että prosessin tukemiseksi kansallisten parlamenttien tulisi tarkistaa nykyistä tehokkaammin uusien lakien yhteensopivuus ihmisoikeussopimuksen kanssa sekä panostaa EIT:n päätösten implementoinnin valvontaan. *Suosituksessa 1991 (2012)* ministerikomiteaa pyydetään puuttumaan EN:n resurssipulakysymykseen sekä pitämään yleiskokouksen ajan tasalla Interlaken-prosessin etenemisestä. Lisäksi ministerikomitean tulisi laatia suositus jäsenmaille EIT:n tuomioiden tulkintavallan vahvistamiseksi.

EIT:n toimintatapoja parantava 14. lisäpöytäkirja astui voimaan vuonna 2010. Sen sallima yhden tuomarin kokoonpanossa tehty päätöksenteko perusteettomien tapausten todentamiseksi on lyhentänyt tuomioistuimen käsittelyaikoja ja purkanut jutturuuhkaa. Lisää toimenpiteitä tarvitaan kuitenkin edelleen, sillä tilastojen mukaan EIT vastaanottaa tällä hetkellä kaksinkertaisen määrän uusia tapauksia kuin mitä se saa ratkaistua.

Vuonna 2010 puheenjohtajamaa Sveitsi päätti aloittaa nk. Interlaken-prosessin tuomioistuimen uudistamiseksi. Samaa työtä jatkettiin Turkin puheenjohtajuuskaudella ja toukokuussa 2011 hyväksyttiin 14. lisäpöytäkirjan toimivuuden seuranta vaativa Izmir-julkilausuma. Marraskuussa 2011 EN:n puheenjohtajuuden saanut Britannia nosti EIT:n tehokkuuden tehostamisen tärkeimmäksi prioriteetikseen. Tammikuun täysistunnossa puhunut maan pääministeri David Cameron korosti, että EIT:n tehtävä on puuttua vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin. Siksi tuomioistuimen on tietyin edellytyksin pystyttävä rajoittamaan käsiteltäväksi otettavia tapauksia. Myös ihmisoikeussopimuksen osapuolille sallima harkintamarginaali on Britannian mielestä kaventunut. Britannian pontevasti toteuttama kampanja EIT:n uudistamiseksi herätti huolta etenkin yksilövalitusoikeuden säilymisen osalta, ja keskustelu yltyi jopa kiivaaksi yleiskokouksessa.

Huhtikuussa 2012 järjestetyssä Brightonin konferenssissa hyväksyttiin julkilausuma, jonka mukaan Suomen kannalta tärkeä yksilövalitusoikeus säilyy. Ehdotukset tuomioistuimen perimistä käsittelymaksuista ja englannin ja ranskan kielen hyväksymisestä ainoiksi valituskieliksi hylättiin.

Ministerikomitean valvonnan vahvistaminen ei saanut riittävästi tukea, ja ehdotus sanktioista sellaisille jäsenmaille, jotka jättävät päätökset implementoimatta ei mennyt läpi. Brightonin julkilausumassa esitetään toissijaisuusperiaatteen ja harkintamarginaalin lisäämistä Euroopan ihmisoikeussopimuksen johdantoon ministerikomitean päätöksellä vuoden 2013 aikana. Lisäksi ministerikomiteaa kehoitetaan luonnostelemaan valinnainen 15. lisäpöytäkirja, joka sallisi EIT:lle mahdollisuuden antaa jäsenmaan oikeuslaitoksen pyynnöstä lausunnon ihmisoikeussopimuksen tulkinnasta tapauksen käsittelyvaiheessa. Lisäksi ehdotetaan valitusajan lyhentämistä neljään kuukauteen ja tuomareiden ikärajan poistamista. Päätösten valmistumiseksi kohtuullisessa ajassa myös väliaikaisten lisätuomareiden nimittämistä tietyin edellytyksin ehdotetaan. Nämä tuomarit valittaisiin ministerikomitean yhteisellä päätöksellä. EU:n pikaista liittymistä ihmisoikeussopimukseen pidettiin tärkeänä.

3.2.2 Oikeusnormiston kehittäminen

Euroopan neuvoston ministerikomitea laatii kansainvälisiä sopimuksia, jotka tukevat järjestön peruseriaatteiden ja tavoitteiden toteutumista. Tähän mennessä laadittujen 214 yleissopimuksen toimivuutta ja relevanssia tarkastellaan paraikaa pääsihteeri Jaglandin toimesta, sillä monet sopimukset ovat vanhentuneet oikeusnormiston kehittyessä. Pohdinnassa on ollut etenkin uudistamistarpeen muoto, eli tulisiko tarpeettomiksi ja vailla allekirjoituksia olevat sopimukset kuulettaa, päivittää tai jättää uinuviksi.

Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva eurooppalainen yleissopimus hyväksyttiin vuonna 1957 ja se on EN:n vanhimpia ihmisoikeussopimuksia. Sen voimassaoloaikana tapahtuneet yhteiskunnalliset muutokset ja EU-yhteistyön syventyminen maahanmuuttoasioissa ovat kuitenkin edellyttäneet määräysten päivittämistä. Ministerikomitean esittämässä luonnoksessa sopimuksen *neljänneksi pöytäkirjaksi* ehdotetaan muutoksia sopimuksen artikloihin 10, 12, 14, 15 ja 21. *Raportissa* (dok.12893) todetaan, että luovuttaminen on vahvasti sidoksissa ihmisoikeuksiin. Yleiskokous on aiemmin pyytänyt jäsenmaita pitämään luovuttamisesta, mikäli sitä pyytävä valtio ei voi taata toisessa maassa rikoksesta tehneelle oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä. Myös

EIT on vahvistanut tämän periaatteen. Aiheeseen liittyy myös viime vuonna hyväksytty *päätöslauselma 1840* (2011), jossa yleiskokous muistuttaa jäsenmaita palauttamiskiellosta eli siitä, ettei ketään saa karkottaa maahan, jossa hänen henkeään tai vapauttaan uhataan rodun, uskonnon, kansalaisuuden ja tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Luovuttamista koskevien sääntöjen virtaviivaistamiseksi EU on hyväksynyt Eurooppalaisen pidätysmääräyksen, joka astui voimaan jäsenmaissa vuonna 2003. Nämä muutokset on otettu huomioon pöytäkirjaluonnoksessa. *Lausunnossa 282* (2012) yleiskokous yhtyy täysin rikosoikeudellisten kysymysten johtokomitean laatimaan luonnokseen eikä esitä siihen muutosehdotuksia.

Parlamentaarinen yleiskokous toimii monen EN:n oikeudellisen normin aloitteentekijänä ja seuraa myös sopimusten täytäntöönpanoa ja toimivuutta. Raportissa *Lisäpöytäkirja kansallisista vähemmistöistä Euroopan ihmisoikeussopimukseen* (dok.12879) pidetään harmillisena, että kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevaa puiteyleis-sopimusta (CETS 157) ja alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevaa eurooppalaista peruskirjaa (CETS 148) ei ole ratifioitu kaikissa jäsenmaissa ja että sopimusten täytäntöönpanossa esiintyy paljon ongelmia. Suurin syy tulkintaeroihin on kansallisen vähemmistön määritelmän puuttuminen kansainvälisessä oikeudessa. Vuonna 1993 hyväksytyssä suosituksessa yleiskokous ehdotti määritelmää ja suositteli ministerikomitealle lisäpöytäkirjan laatimista, mutta kehoitus ei johtanut toimenpiteisiin. Raportin mukaan lisäpöytäkirjan tarkoituksena ei kuitenkaan ole määritelmän antaminen vaan vähemmistöjen aseman vahvistaminen. Pöytäkirja antaisi vähemmistöille oikeuden valittaa ihmisoikeustuomioistuimeen. *Päätöslauselma 1866* (2012) sisältää yleiskokouksen ehdotuksen vähimmäisoikeuksista, joita lisäpöytäkirja voisi sisältää. Näihin kuuluu jokaisen oikeus ilmaista vapaasti kuuluvansa kansalliseen vähemmistöön; vähemmistöjen poliittiset ja kulttuuriset oikeudet; oikeus päättää autonomian eri muodoista (käytännön ja perinteiden mukaisesti) ja oikeus käyttää vähemmistökieliä yksityisesti ja julkisessa elämässä. Jäsenmaita kehoitetaan ratifioimaan edellä mainitut sopimukset ilman varauksia sekä ihmisoikeussopimuksen syrjinnän kieltävä 12. lisäpöytäkirja. Suomi on ratifoinut

kaikki kolme. *Suosituksessa 1994* (2012) ministerikomiteaa kehoitetaan laatimaan ihmisoikeussopimuksen alaisuuteen tuleva lisäpöytäkirja, joka voisi sisältää päätöslauselmassa mainitut vähimmäisoikeudet.

Tammikuun täysitunnossa käytiin ajankoh-taiskeskustelu aiheesta eurooppalaiset instituutiot ja ihmisoikeudet Euroopassa. Keskustelussa pohdittiin ja arvioitiin EU:n päätöstä nimetä osittain EN:n ihmisoikeuskomissaarin tehtäviä sivuava ihmisoikeuksien erityisedustaja. Vuonna 2007 hyväksytyssä EU:n ja EN:n välisessä Memorandum of Understanding-asiakirjassa korostetaan yhteistyön merkitystä päällekkäisyyksien välttämiseksi ja todetaan, että yhteistyön ja täydentävyyden vahvistamiseksi tulisi varmistaa jatkuva järjestöjen välinen vuoropuhelu. Keskusteluissa kuitenkin todettiin, ettei EN:a mainittu ihmisoikeuksien erityisedustajaa koskevassa EU-tiedotteessa. Edustajien mielestä EU:n ulkopuolisten ja EU:n jäsenten välille saattaa päätöksen myötä syntyä eri standardeja. EU-budjetin kasvattaminen uusien päällekkäisten toimintojen perustamiseksi ei myöskään sovi nykyiseen taloustilanteeseen. Edustajia kehoitettiin keskustelemaan asiasta hallituksiensa kanssa.

3.2.3 Poliittiset vangit ja ihmisoikeuksien puolustajat

Kansainvälinen oikeus ei määrittele poliittista vankia. Silti termiä käytetään julkisessa keskustelussa ja esim. EN:n jäsenvelvoitteiden täyttymistä määriteltäessä. Ongelmia tuottaa kuitenkin se, että erilaisissa tilanteissa käsitteet kuten terroristi, mielipidevanki ja poliittinen vanki menevät sekaisin. Rikoksesta tuomitun tuomio pitää olla suhteutettu rikokseen. Tekijän poliittinen motiivi ei saa olla vangitsemisen määrittelevä seikka.

Raportissa *Poliittisen vangin määritelmä* (dok.13011) todetaan, että kysymys poliittisista vangeista on osa Armenian ja Azerbaidzhanin liittymisprosessia EN:n jäseniksi. Vuonna 2001 jäsenyydet hyväksyneessä poliittisessa ratkaisussa edellytettiin molempien maiden demokratiakehityksen säännöllistä valvontaa ministerikomiteassa. Lisäksi vaadittiin kiireellisiä toimia poliittisten vankien vapauttamiseksi sekä Vuoristo-Karabahan ratkaisun vauhdittamiseksi.

EN:n pääsihteeri asetti riippumattoman asiantuntijaryhmän selvittämään syytöksiä oletetuista

poliittisista vangeista, ja tässä yhteydessä pohdittiin myös määritelmää. Asiantuntijakuulemisissa todettiin, että väkivaltarikoksista kuten terroriteoista tuomittuja henkilöitä ei luokitella poliittisiksi vangeiksi vaikka teon motiivi olisi ollut poliittinen. Väkivaltaa käyttävä vastarintaliike ei missään tapauksessa ole legitiimi. Tämä tulkinta vahvistetaan ihmisoikeussopimuksen artiklassa 17, jonka mukaan sopimuksen sellainen tulkinta, jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi tai rajoittaa sopimuksen tunnustamia oikeuksia ja vapauksia on kielletty. Asiantuntijaryhmän työn tuloksena luotiin viisi kriteeriä vapaudenriiston kohteeksi joutuneen henkilön luokitteliseksi poliittiseksi vangiksi:

1. mikäli vangitseminen on määrätty Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja sen lisäpöytäkirjojen myöntämien perusoikeuksien vastaisesti, erityisesti liittyen ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen, sananvapauteen, kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen;

2. mikäli vangitseminen on määrätty puhtaasti poliittisin perustein eikä siihen liity rikosta;

3. mikäli, poliittisista motiiveista johtuen, vangitsemisen pituus ja siihen liittyvät ehdot ovat selkeästi suhteettomia rikokseen, johon henkilö on syyllistynyt tai josta hänet syytetään;

4. mikäli, poliittisista motiiveista johtuen, henkilö on vangittuna muihin verrattuna syrjivällä tavalla, tai

5. mikäli vangitseminen on selvästi epäoikeudenmukaisen oikeudenkäynnin seuraus ja mikäli tuomion voi yhdistää viranomaisten poliittisiin motiiveihin.

Syytöksiä henkilön luokittelemisesta poliittiseksi vangiksi tulee tukea todennäköisyysnäytöllä, jonka jälkeen vangitsevan valtion tulee todistaa vangitsemisen olevan tosiseikkojen osalta EIT:n ihmisoikeussopimuksesta tekemän tulkinnan mukainen. Luokittelu poliittiseksi vangiksi ei tarkoita, että henkilö olisi syytön, eikä vapauttaminen aina ole tarkoituksenmukaista. Uusi oikeudenmukainen oikeudenkäynti riittää.

Ministerikomitea käytti termiä poliittinen vanki 21.9.2001 antamassaan lausunnossa, jossa asiantuntijoita kiitettiin selvitystyöstä Armenian ja Azerbaidžhanin poliittisten vankien tilanteen selvittämiseksi. Kolme vuotta myöhemmin pääsihteeri totesi molempien maiden hyväksyneen kriteerit, joihin myös yleiskokous on hyväksymis-

sään päätöslauselmissaan viitannut. Kriteerit koskevat kaikkia jäsenmaita. *Päätöslauselmassa 1900* (2012) yleiskokous toteaa, että kahden jäsenmaan liittymisen yhteydessä laadituista kriteereistä ei ole käyty kokonaisvaltaista keskustelua ja että niistä ei ole yleiskokouksen selvää hyväksyntää. Siksi yleiskokous vahvistaa yllämainitut kriteerit ja toteaa, että terrorismista tuomittuja rikollisia ei luokitella poliittisiksi vangeiksi, jos heidät on tuomittu terrorismirikoksista kansainvälisen lainsäädännön ja ihmisoikeussopimuksen mukaisesti. Yleiskokous kehottaa kaikkia jäsenmaita arvioimaan uudelleen kaikkia oletettuja poliittisia vankeja koskevia tapauksia edellä mainittujen kriteerien mukaisesti sekä vapauttamaan vangit tai ottamaan tapaukset uudelleen oikeudelliseen käsittelyyn.

Raportti herätti laajaa keskustelua jo ennen hyväksymistään ja päätöslauselmaa vastustettiin monesta suunnasta. Täysistunnossa tehty jäsen ehdotus palauttaa raportti ja päätöslauselma takaisin komiteaan kaatui äänin 52–112–16. Kahdesta muutosehdotuksesta ensimmäinen hyväksyttiin muutettuna ja toinen hylättiin. Päätöslauselma muutoksineen hyväksyttiin äänin 100–64–12. Yleiskokouksen kaikki äänestystulokset löytyvät verkkosivuilta (www.coe.int).

Poliittiseksi vangiksi voivat joutua myös ihmisoikeuksien puolustajat. *EN:n jäsenmaissa toimivien ihmisoikeuksien puolustajien pyyteetöntä ja korvaamatonta toimintaa kiitellään heidän tilannettaan tarkastelevassa raportissa* (dok.12957). Joissakin jäsenvaltioissa yhteiskunnan vääryyksiä osoittavalla toiminnalla on kuitenkin kova hinta, ja useimmiten henkilö, joka loukkaa ihmisoikeuksien puolustajien ihmisoikeuksia, ei saa siitä rangaistusta. *Päätöslauselmassa 1891* (2012) yleiskokous muistuttaa jäsenmaita ihmisoikeussitoumuksistaan ja tuomitsee ihmisoikeuksien puolustajiin kohdistuvan vainon ja huonon kohtelun. Jäsenmaita kehoitetaan helpottamaan näiden henkilöiden toimintamahdollisuuksia lainsäädännöllä ja lopettamaan syytökset heidän äärimielisyydestä ja maanpetturuudesta. Ihmisoikeuksien loukkaajien rankaisemattomuuteen tulee puuttua.

3.3 Ihmisoikeuksien toteutuminen

Ihmisoikeudet ovat koko järjestön perusta ja olennainen osa EN:n perusarvoja. Kertomusvuoden aikana on käsitelty etenkin tasa-arvoon, syrjimättömyyteen ja oikeudenmukaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Myös koulutus ja kulttuuri ovat tärkeitä osa ihmisoikeuksia.

3.3.1 Naisten ja lasten oikeudet

Lukemattomista toimenpiteistä huolimatta naisia syrjitään edelleen monella eri tasolla EN:n jäsenmaissa ja talouskriisi on vain pahentanut tilannetta. Yleiskokous toivoo jäsenmailta pontevampia panostuksia tasa-arvon edistämiseksi. Lisäksi muistutetaan, että lasten oikeuksien edistämisyssä lapsen etu tulisi aina olla keskiössä.

Kertomusvuonna yleiskokous jatkoi kampanjointiaan *Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan estämistä koskevan yleissopimuksen* (CETS 210) ratifioimiseksi ja hyväksyi tammikuun istunnossa aihetta käsittelevän *raportin* (dok.12810). Vuoden 2012 loppuun mennessä sopimuksen oli allekirjoittanut 24 jäsenvaltiota. *Päätöslausemassa 1861* (2012) todetaan, että vuonna 2011 allekirjoituksille avattu sopimus tarvitsee 10 ratifiointia astuakseen voimaan. Turkki on ainoana maana ratifioinut sopimuksen. Suomi on allekirjoittajamaana asettanut työryhmän sopimuksen ratifioimiseksi vuonna 2013. Parlamentaarisen yleiskokouksen ”Women free from violence” -verkosto on laatinut parlamentaarikoille käsikirjan sopimuksen velvoitteista ja siitä miten parlamentaarikot voivat edistää sopimuksen sisällön toteutumista omassa työssään.

Raportissa *Naisten oikeuksien edistäminen maailmanlaajuisesti* (dok.12812) todetaan, että yli 2/3 maailman köyhistä on naisia ja joka kolmas on lukuaiton. Naisten osuus maailman parlamentaarikoista on van 19 %. Kansainvälisistä sitoumuksista ja toimista huolimatta naisiin kohdistuvaa syrjintää ja naisten kokemaa eriarvoisuutta ei siis ole saatu pysäytettyä. Suurin osa YK:n jäsenmaista on ratifioinut naisten syrjinnän kieltävän sopimuksen, mutta useat varaukset heikentävät sopimuksen toimivuutta. Myös naisia koskevat vuodelle 2015 asetetut vuosituhattavoitteet jäävät

todennäköisesti saavuttamatta. Tilanteeseen tulisi tarttua uudella voimalla. *Päätöslausemassa 1860* (2012) yleiskokous toteaa vuonna 2010 perustetun YK:n naisjärjestön UN Women olevan tervehtänyt lisää, joka antaa toivottavasti uutta vauhtia naisten oikeuksien edistämistyöhön. Jäsenmaita kehoitetaan tarttumaan ongelmaan erilaisin toimenpitein sekä laatimaan ihmisoikeussopimuksen alaisuuteen tuleva lisäpöytäkirja sukupuolten välisestä tasa-arvosta. Tarkkailijamaiden ja demokraatikumppanien tulisi myös osallistua liittymällä EN:n ja YK:n sopimuksiin.

Musliminaiset kohtaavat moninkertaista syrjintää Euroopassa todetaan *raportissa* (dok.12956). Syrjinnän ja leimaantumisen lisäksi musliminaiset kärsivät heihin kohdistuvista ennakkoluuloista ja eristyneisyydestä yhteiskunnassa etenkin sellaisissa maissa, joissa islam ei ole suuri uskonto. *Päätöslausemassa 1887* (2012) yleiskokous kehottaa uudenlaiseen lähestymistapaan musliminaisten aseman vahvistamiseksi. On panostettava mm. koulutukseen, verkostoitumiseen ja osallistumiseen yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Muslimijohtajia kehoitetaan tuomitsemaan naisiin kohdistuva väkivalta sekä naisten sukupuolielinten silpominen.

Raportissa *Ihmisoikeudet ja perhetuomioistuimet* (dok.13060) tarkastellaan tietyissä jäsenmaissa tehtyjä lasten huostaanottopäätöksiä ja todetaan, että lapsen erottamista perheestään tulisi käyttää vain viimeisenä keinona. *Päätöslausemassa 1908* (2012) yleiskokous ilmaisee huolensa siitä, että joissakin jäsenmaissa lasten huostaanotot tehdään liian kevyin perustein. Ihmisoikeussopimukset velvoittavat selvittämään mahdollisuutta pitää lapsi omassa perheessään ennen sijaishoittoon sijoittamista. Jäsenmaita kehoitetaan ratifioimaan lasten oikeuksia koskevat kansainväliset sopimukset ja varmistamaan omien menettelytapojensa yhteensopivuus näiden kanssa. Lapsen edun, perheiden paremman auttamisen ja prosessin nopeuden täytyy olla päätösten keskiössä.

Samojen periaatteiden tulisi olla lähtökohdiana myös *kansainvälisessä adoptiossa*. Aihetta käsittelevässä *raportissa* (dok.13059) todetaan, että kansainvälinen adoptio pitää aina toteuttaa lapsen edun mukaisesti. Edellytyksenä tulee olla sopivan perheen löytäminen lapselle, ei sopivan lapsen löytäminen perheelle. Humanitaarisiksi teoksi miellettyyn adoptioon liittyvät traumat

tulee tiedostaa ja niiden käsittelyyn tulee panostaa. Väärinkäytösten välttämiseksi jäsenmaita muistutetaan päätöslauselmassa 1909 (2012) velvollisuudesta vahvistaa käytäntöjen ja sääntöjen johdonmukaisuutta, taata adoptiojärjestelmän laatu ja varmistaa valvonta ja dokumentointi. Kansainvälisiä sopimuksia tulee noudattaa ja tulkinnoissa tulee käyttää varovaisuutta ja harkintaa. Päätöslauselma sisältää ohjeita lähtö- ja vastaanottajamaille. Adoptioasiat tulisi sisällyttää EN:n 2012–2015 lasten oikeuksien toimintaohjelmaan.

3.3.2 Väestöön ja liikkumiseen liittyvät kysymykset

Euroopan mantereella väestön liikkuvuus on aina ollut suurta, mutta liikkumisen syyt ovat olleet erilaiset. Etsitään turvaa, parempaa elämää tai vaihtelua. EU:ssa liikkuminen on tietyin edellytyksin vapaata, mutta ihmisryhmiä on siirretty myös pakkokeinoin. Yleiskokous on kertomusvuonna pohtinut liikkumiseen liittyviä ihmisoikeuksia. Lisäksi on keskusteltu väestön ikääntymisen vaikutuksista maanosaan sekä kehoitettu jäsenmaita selvittämään sotien seurauksena kadonneiden ihmisten kohtalot.

Kansalaisten pakkosiirtämistä on monesti käytetty toimenpiteenä poliittisten, etnisten tai uskonnollisten konfliktien ratkaisemiseksi, mutta nykyään käytäntöä pidetään *ihmisoikeusloukkauksena* siitäkin huolimatta, että kansainvälinen oikeusnormisto ei sitä yksiselitteisesti kiellä. *Raportissa* (dok.12819) tutkitaan olemassa olevia kansainväliosoikeudellisia sääntöjä ja pakkosiirtämistä kieltäviä tulkintamahdollisuuksia. *Päätöslauselmassa 1863* (2012) yleiskokous tuomitsee jyrkästi kansalaisten ja etnisten ryhmien pakkosiirtämisen ja kehottaa jäsenmaita tuomitsemaan käytännön kansainvälisissä suhteissaan. Tilanne edellyttää kansainvälisesti sitovia sopimuksia.

Toinen suuri ongelma Euroopassa on *sisäisten evakkojen ja paluumuuttajien tilanne*. Huhtikuun istunnossa hyväksytyssä *raportissa* (dok.12882) keskitytään tilanteeseen *Pohjois-Kaukasuksen alueella*. Tšetšenian ja Pohjois-Ossetian levottomuuksien seurauksena lähes 2,5 miljoonaa ihmistä joutui jättämään kotinsa ja lähes 30 000 elää edelleen evakossa. Alueella on tapahtunut kehitystä, mutta turvallisuustilanne on epävakaa ja ihmisoikeusloukkaukset säännöllisiä. Ongelmia lisää myös tilastointiin liittyvät epäselvyydet sekä kompen-

saatioon ja paluumuuttamiseen liittyvät puutteet lainsäädännössä. Alueen huono työllisyystilanne muodostaa oman haasteensa. *Päätöslauselmassa 1879* (2012) yleiskokous toteaa Venäjän olevan riittävän vauras ja osaava ratkaisemaan tilanteen. Olisi ehdottoman tärkeää muuttaa sisäisten evakkojen määritelmää kansainvälisten standardien mukaisiksi. Lisäksi ehdotetaan suunnattuja toimenpiteitä Tšetšenian, Pohjois-Ossetian Alanian ja Ingusetian aluehallituksille. Kansalaisyhteiskunnan kanssa tapahtuvan yhteistyön toivotaan myös jatkuvan alueella ja jäsenmaita kehoitetaan avustamaan alueita evakkoasian selvittämisessä.

Raportti *Poliittisista kannanotoista johtuvan vapaan liikkuvuuden rajoittamisen perusteettomuus* (dok.12943) muistuttaa, että vapaa liikkuvuus muodostaa perusoikeuden, jota voidaan rajoittaa vain harvinaisissa ja selkeästi määritellyissä olosuhteissa. Siitä huolimatta EN:n jäsenmaat ovat asettaneet maahantulokieltoja, jotka perustuvat poliittisiin tai ideologisiin kantoihin. Vaikka jokaisella jäsenmaalla on itsenäinen oikeus päättää siitä, ketkä ovat oikeutettuja saapumaan heidän alueelleen, vapaan liikkuvuuden rajoittaminen ei kuitenkaan tulisi olla rangaistus rauhanomaiselle poliittisten näkökulmien esittämiselle. *Päätöslauselmassa 1894* (2012) yleiskokous tuomitsee kyseisen toiminnan ja muistuttaa jäsenmaita, että heillä on velvollisuus noudattaa tiukkoja sääntöjä ja toimia Euroopan oikeudellisen järjestyksen ja Schengen-sääntöjen puitteissa. Schengenin tietojärjestelmää ei tulisi väärinkäyttää kolmansien maiden kansalaisia vastaan kyseisissä tilanteissa.

Romaneihin kohdistuviin kielteisiin asenteisiin liittyy paljon ennakkoluuloja ja kesäkuussa hyväksytyyn *raportin* (dok.12950) mukaan *Euroopan romanisiirtolaisia* syrjitään moninkertaisesti niin lähtö- kuin tulomaissakin. Yleiskokous on huolissaan romaneihin liittyvän maahanmuuttopolitiikan soveltamisesta eräissä maissa. Raportti pyrkii oikomaan romaneihin ja heidän liikkumiseensa liittyviä uskomuksia. *Suosituksessa 2003*(2012) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa ottamaan huomioon eräissä jäsenmaissa tehdyt romanien palautukset etenkin Kosovoon, kansalaisuudettomien romanien tilanne sekä kerjäämisen kriminalisoinnin vaikutukset romaneihin. Jäsenmaiden tulisi selvittää kerjäämiskieillon yhteensopivuus ihmisoikeussitoumusten kanssa, analysoida toimenpiteiden vaikutukset turvapaik-

kapolitiikkaan ja puuttua ihmiskauppaan, kodittomuuteen ja palauttamiseen liittyviin ongelmiin. Etenkin Kosovoon suunnatut joukkopalautukset tulisi pysäyttää, kunnes tilanne on rauhoittunut. Kielteisen ilmapiirin poistamiseksi yleiskokous tukee tietoisuutta lisäävää Dosta! -kampanjaa.

Yli 14 000 ihmistä on edelleen kateissa Balkanin sotien jälkeen ja tuhansia on kateissa Kaukasuksen alueella. Yleiskokous päätti vuonna 2005 monitoroida tapausten selvittelyä ja raportoida siitä säännöllisesti. Raportissa *Kansainvälinen sopimus henkilöiden suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta* (dok.12880) tutkitaan tilannetta Kyproksella, Balkanilla, Pohjois- ja Etelä-Kaukasuksen alueella ml. Tšetšenia sekä Valko-Venäjällä ja Ukrainassa ja todetaan, että YK:n laatimasta kansainvälisestä sopimuksesta ja normistosta huolimatta kehitystä ei juuri ole tapahtunut seitsemässä vuodessa. *Päätöslausemassa 1868* (2012) yleiskokous peräänkuuluttaa poliittista tahtoa katoamistapausten selvittämiseksi. YK:n sopimus saa kiitosta siitä, että se luo ihmisoikeuden, joka suojelee tahdonvastaiselta katoamiselta, ja jäsenmaita kehoitetaan ratifioimaan sopimus. Suomi allekirjoitti sopimuksen vuonna 2007 ja pyrkii saattamaan ratifoinnin loppuun nykyisellä hallituskaudella. Lisäksi jäsenmaiden tulisi tutkia omat katoamistapauksensa ja vahvistaa asiaan liittyvää lainsäädäntöä. Ministerikomitealle annetussa *suosituksessa 1995* (2012) yleiskokous pitää harmillisena YK-sopimuksen puutteita ja kehottaa pohtimaan EN:n yleissopimuksen laatimista henkilöiden suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta.

Raportissa *Euroopan demograafiset trendit: haasteista mahdollisuuksia* (dok.12817) tarkastellaan Euroopan väestömäärän oletetun laskemisen syitä ja etsitään ratkaisuja ikääntymisen aiheuttamiin välttämättömiin rakennemuutoksiin. EN:n jäsenmaat muodostavat 12 % maailman väestöstä, mutta vuoteen 2050 mennessä tämä osuus on enää 9 %. Tästä reilu kolmasosa tulee olemaan yli 60-vuotiaita. Väestön ja työvoiman ikääntymisen lisäksi myös lisääntynyt maahanmuutto ja henkilöiden liikkuvuus tuovat oman haasteensa EN:n jäsenmaille. *Päätöslausemassa 1864* (2012) yleiskokous vaatii uusia strategioita Euroopan vaikutusvallan säilyttämiseksi maailmassa. Demografiset haasteet tulisi muuttaa mahdollisuuksiksi kestäväen talouskasvun ja kansainvälisen turvallisuuden varmistamiseksi. Perusarvojen,

eli ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen säilyttämiseksi jäsenmaiden tulisi panostaa inhimilliseen pääomaansa. Korkeatasoinen koulutus, toimivat sosiaaliset palvelut ja mahdollisuus yhdistää työ- ja perhe-elämä edistävät innovaatioita ja teknologiaa. Maahanmuuton potentiaalia ei myöskään saa unohtaa, mutta se vaatii toimivia kotouttamistoimenpiteitä ja panostusta sosiaaliseen koheesioon. Työvoimaa lisätään luovilla ratkaisuilla, jotka mahdollistavat usein työelämän ulkopuolelle jäävien osallistumisen yhteiskunnan rakentamiseen.

3.3.3 Etiikka, sananvapaus, kulttuuri ja koulutus

Yleiskokouksen käsittelemien raporttien kirjo on laaja ja kertomusvuonna otettiin kantaa eettisiin kysymyksiin liittyen hoitotestamentteihin sekä järjestettyihin otteluihin ja reiluun peliin. Myös internetin pelisääntöjen tarkastelun todettiin olevan paikallaan, jotta sananvapaus toteutuisi. Kulttuurin ja koulutuksen yhteys ihmisoikeuksiin vahvistettiin useassa raportissa.

Viimeisten viidentoista vuoden aikana yleiskokous on hyväksynyt yhden *suosituksen 1418* (1999) ja yhden *päätöslauseman 1649* (2009), jotka suoraan tai välillisesti käsittelevät eutanasiaa. Aihe on ollut esillä myös vuosina 2003 ja 2005, mutta silloin ei päästy yhteisymmärryksen päätöslausemien sisällöstä eikä keskustelua tuotu täysistuntoon. Vuoden 2012 tammikuun istunnossa hyväksytyssä raportissa *Ihmisoikeuksien ja kunnian suojeleminen huomioimalla potilaiden aiemmin esittämät toiveet* (dok.12804) pohditaan ns. hoitotestamenttien merkitystä ja niiden oikeudellista asemaa jäsenmaissa. Hoitotestamentilla tarkoitetaan kirjallista dokumenttia, jossa täysivaltainen henkilö antaa lääkintähoitoaan koskevia ohjeita tilanteisiin, joissa hän ei enää pysty vaikuttamaan hoitoonsa. Se voi sisältää myös elämän päättämistä koskevia ohjeita sekä eutanasian kieltämistä. Espanja esim. sallii kokeiluasteella olevien tai toistaiseksi kiellettyjen hoitomenetelmien kirjaamisen hoitotestamenttiin siltä varalta, että menetelmät hyväksytään. Ihmisoikeussopimuksen 8. artikla ja *biolääketieteitä koskevan yleissopimuksen* (CETS 164) artiklat 2 ja 5 kieltävät potilaan toiveiden vastaisten hoitojen antamisen. *Päätöslausemassa 1859* (2012) yleiskokous toteaa, että vain harvalla jäsenmaalla on tähän liittyvää lainsäädä-

däntöä. Siksi se kehottaa jäsenmaita ratifioimaan biolääketieteitä koskevan yleissopimuksen ja muistuttaa seuraavista lainsäädäntöperiaatteista: täysivaltaisen henkilön itsemääräämisoikeus; ohjeen pitää olla kirjallinen; erilliset edunvalvojat omaisuus- ja terveydenhuoltoasioissa; laittomia tai tilanteeseen kuulumattomia ohjeita ei tarvitse ottaa huomioon; hoitotestamentin säännöllinen tarkistus; väärinkäyttöä torjuvan valvontaelimen asettaminen; yleinen hyväksymättömyys ei saa olla ohjeen kumoamisen syy ja epävarmoissa tilanteissa päätös puoltaa aina elämän jatkamista. Yleiskokous toteaa myös, että eutanasia tulisi kieltää, silloin kuin sillä tarkoitetaan huollettavaan henkilöön kohdistuvaa tahallista kuolemaan johtavaa toimenpidettä tai laiminlyöntiä, vaikka toimenpiteen väitetään olevan henkilön edun mukainen. *Suosituksessa 1993* (2012) yleiskokous kiittää ministerikomiteaa aktiivisuudesta ja erityisesti vuonna 2009 hyväksytystä suosituksesta CM/Rec(2009)11, jossa jäsenmaita kehoitetaan päivittämään lainsäädäntöä hoitotestamenttien tai ennakkoon laadittujen hoito-ohjeiden sallimiseksi. EN:n standardeja tulisi edelleen kehittää päätöslauselman sisältävien periaatteiden mukaisesti.

Raportissa *Hyvä hallinto ja etiikka urheilussa* (dok.12889) todetaan, että urheilun kaupallistuminen vaarantaa urheilun arvoja ja lisää lieveilmiöitä kuten korruptiota ja dopingia ja johtaa urheilukilpailujen eriarvoistumiseen. Näillä on erityisen haitallinen vaikutus nuoriin. Urheilusta saatavan taloudellisen hyödyn seurauksena nuoria ja maahanmuuttajataustaisia urheilulupauksia käytetään hyödykkeinä rahan saamiseksi. Etenkin jalkapallossa hyvän hallinnon toteutuminen on heikentynyt panosten koventuessa. Raportissa vaaditaan reilumpaa otetta urheiluun. *Päätöslauselmassa 1875* (2012) yleiskokous kehottaa jäsenmaita sekä kansallisia ja kansainvälisiä urheilujärjestöjä edistämään taloudellisesti reilua peliä, vahvistamaan nuorten suojelua ja kehittämään hyvää hallintoa. Jäsenmaita pyydetään tukemaan urheilun osittaissopimuksen alaisuudessa tehtäviä työtä sekä ministerikomitean valmistelemaa suositusta urheilusta ja maahanmuutosta. Lisäksi kansainvälinen jalkapalloliitto (FIFA) saa kehoituksen vahvistaa sisäisiä tarkastusmekanismejaan ja tutkia nimitysepäselvyyksiin liittyviä ongelmia.

Samoja aiheita käsitellään myös raportissa

Tarve torjua järjestettyjä otteluita (dok.12891), jossa korostetaan urheilun sosiaalista merkitystä yhteiskunnassa. Vedonlyönnin suosion kasvu ja rahan kasvanut merkitys on kuitenkin lisännyt houkustusta järjestää otteluiden lopputuloksia. Tilanne uhkaa urheilun arvoja, vahingoittaa urheilutoiminnan mainetta ja vaarantaa yleistä järjestystä ja oikeusvaltioperiaatetta. Eurooppalainen urheilumalli takaa urheilutoiminnan autonomian, mutta kasvavan ongelman torjumiseksi tarvitaan lainsäätäjän apua. *Päätöslauselmassa 1876* (2012) yleiskokous vaatii yhteisesti sovittuja ennaltaehkäiseviä ja rangaistuksellisia toimenpiteitä urheiluun liittyvän korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden estämiseksi. Jäsenmaiden tulisi vahvistaa vedonlyöntiyritysten valvontaa ja varmistaa sanktioiden toimivuus. Myös kansainvälisille urheilujärjestöille annetaan suosituksia ja ehdotuksia. Ministerikomitealle annetussa *suosituksessa 1997* (2012) yleiskokous korostaa eurooppalaisen urheilun merkitystä demokratian, ihmisoikeuksien ja sosiaalisen koheesion edistäjänä. Siksi EN:n pitää olla aktiivinen toimija myös urheiluun liittyvissä asioissa. CM/Rec(2011)10 -suosituksen hengessä tulisi pohtia järjestettyjä otteluita kieltävän eurooppalaisen yleissopimuksen laatimista. Ministerikomitean tulisi myös asettaa urheiluun liittyvää korruptiota pohtiva tilapäiskomitea.

Tietoyhteiskunta on riippuvainen internetistä, ja sananvapauden toteutuminen edellyttää nykyään myös sitä, että kyberavaruus toimii. Rajoitettaessaan internetissä olevan tiedon saatavuutta jäsenmaat saattavat loukata sananvapautta. Raportissa *Ilmaisun- ja tiedonvapauden suojeleminen internetissä ja verkkomediassa* (dok.12874) todetaan, että tiedon levittämistä saa rajoittaa vain laittoman sisällön osalta. Verkkosisältöä kontrolloivat yksityiset toimijat saattavat kuitenkin tehdä rajoituksia asiakkaiden tietämättä. *Päätöslauselmassa 1877* (2012) muistutetaan, että ihmisoikeussopimus velvoittaa jäsenmaita valvomaan yksityisyritysten toimintaa internetissä ja verkkomediassa. Yrityksiä tulisi kehottaa luomaan sisäiset säännöt ja mekanismit ilmaisun- ja tiedonvapauden suojelemiseksi. *Päätöslauselmassa* viitataan myös EU:ssa laadittuun tekijänoikeuksien suojelua vahvistavaan ACTA-sopimukseen, ja jäsenmaita kehoitetaan ottamaan ihmisoikeussopimukset huomioon kehittäessään siihen perustuvaa lainsäädäntöä. *Suosituksessa 1998* (2012)

ministerikomitealta pyydetään ohjeita yksityisten toimijoiden oikeuksista ja vastuista.

Tammikuun istunnossa hyväksytyssä raportissa muistutetaan, että *kaikkien oikeus osallistua kulttuurielämään* (dok.12815) on osa jokaisen perusoikeuksia. Kulttuuri ja sen vaikutus yksilön kriittiseen ajattelutapaan ja vastavuoroisuuteen auttaa vahvistamaan demokratiaa, sosiaalista koheesiota, harmonista yhteiseloja ja rauhaa. Riittämätön kulttuuriin panostaminen saattaa rajoittaa ihmisten mahdollisuutta toteuttaa itseään ja toimia aktiivisina kansalaisina. *Suosituksessa 1990 (2012)* yleiskokous kehottaa jäsenmaita panostamaan laajaan ja monipuoliseen kulttuuritarjontaan, jossa myös nuoret huomioidaan. Siinä esitetään myös erillisiä suuntaviivoja ja toimenpide-ehdotuksia kulttuurielämän vahvistamiseksi jäsenmaissa.

Kulttuurin ohella myös koulutus kuuluu kaikkien perusoikeuksiin. Raportissa *Koulutuksen valinnanvapaus Euroopassa* (dok.13010) muistutetaan, että kaikkien oikeus koulutukseen toteutuu tasa-arvoisilla mahdollisuuksilla ja laadukkaalla koulutuksen tasolla. Tähän kuuluu myös oikeus valita omaan arvomaailmaan soveltuva koulu. *Päätöslauselmassa 1904 (2012)* jäsenmaita kehoitetaan panostamaan laajaan kouluverkostoon sekä tukemaan yksityiskouluja tasapuolisesti. Peruskoulutuksen lisäksi myös korkeakoulutukseen tulee panostaa, sillä yhteinen korkeakoulutusalue on Euroopan valttikortti. Sen houkuttelevuus tulisi *Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen ja sen kansainvälinen houkuttelevuus* (dok.13009) nimisen raportin mukaan varmistaa myös tulevaisuudessa erilaisilla akateemista liikkuvuutta

tukevilla toimenpiteillä ja alueen laajentamisella. *Päätöslauselmassa 1906 (2012)* kannatetaan EN:n aktiivista osallistumista EU:n koulutusyhteistyön prosesseihin, jossa pyritään opintojärjestelmien harmonisointiin. *Suosituksessa 2005 (2012)* ministerikomiteaa kehoitetaan ottamaan huomioon korkeakoulutuksen merkityksen päätöksissään. Raportissa *Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen korkeakoulujen hallinnoiminen* (dok.12964+lisäys) todetaan lisäksi, että korkeakoulujen autonomia, akateeminen vapaus ja tieteellisen tutkimuksen itsenäisyys ovat perusedellytyksiä niin kouluille kuin demokraattisille yhteiskunnille. Siksi jäsenmaiden tulisi *päätöslauselman 1907 (2012)* mukaisesti suunnitella korkeakoulutusta yhteistyössä akateemisen yhteisön, työmarkkinoiden ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Valko-Venäjän puuttuminen maansa yliopistojen autonomiaan saa kritiikkiä.

Toukokuun pysyvän komitean kokouksessa hyväksyttiin myös raportti *Juutalaiset hautausmaat* (dok.12930), jossa niiden todetaan olevan osa Euroopan kulttuuriperintöä ja niitä tulisi kohdella sellaisena. Huonossa kunnossa olevat hautausmaat kärsivät lakien ja ohjeiden epäjohtamuksesta, mutta hyviä esimerkkejä yhteistyöstä löytyy paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. *Päätöslauselmassa 1883 (2012)* jäsenmaita kehoitetaan ratifioimaan puitesopimus kulttuuriperinnön arvosta yhteiskunnassa, ottamaan huomioon juutalaiset hautausmaat kaupunkisuunnitteluohjeissaan sekä pyrkimään yhteistyöhön kunnossapidossa. Yhteistyötä EU:n kanssa tulisi kehittää

Demokratian tilanne Euroopan neuvoston jäsenmaissa

Jäsenyys Euroopan neuvostossa on ehdollinen. Jäseneksi hyväksyttävä maa allekirjoittaa järjestön perussäännön ja hyväksyy siten laillisuusperiaatteen ja periaatteen, jonka mukaan jokaisen sen tuomiovaltaan kuuluvan henkilön tulee voida nauttia ihmisoikeuksista ja perusvapauksista. Vakavasti määräyksiä rikkonut jäsen voidaan erottaa järjestöstä. Sitä, miten jäsenvaltiot noudattavat EN:n perusperiaatteita ja arvoja valvotaan monella tapaa. Jäsenyysvelvoitteiden valvontakomitea vastaa yleiskokouksen valvontajärjestelmästä (monitorointi), joka otettiin käyttöön 1990-luvun puolivälissä. Tämä komitea on monitoroinnin jälkeen kaikki uudet jäsenmaat. Monitoroinnin kohteena olleista maista 14 on poistettu listalta, mutta vuoden 2012 lopussa komitealla oli edelleen kymmenen maata työlistallaan, joista useimmat olivat olleet listalla yli 10 vuotta. Nämä maat ovat Albania (1995-), Armenia (2000-), Azerbaidzhan (2000-), Bosnia-Hertsegovina (2002-), Georgia (1999-), Moldova (1995-), Montenegro (2007-), Venäjä (1996-), Serbia (2002-) ja Ukraina (1995-). Bulgaria, Makedonia, Monaco ja Turkki ovat osana nk. jälkimonitorointiprosessissa. Unkari lisättiin uudelleen listalle vuonna 2011 maassa hyväksytyjen lakien seurauksena.

Vuoden 2012 aikana yleiskokous on hyväksynyt Venäjän ja Ukrainan tilannetta käsittelevät raportit ja päätöslauselmat sekä vaalitarkkailuraportit.

4.1 Balkanin alueen maat

Jugoslavian liittotasavalta oli aikanaan ensimmäinen itäblokin maa, jonka kanssa Euroopan neuvosto pyrki solmimaan yhteyksiä Tšekkoslovakian vuoden 1968 tapahtumien jälkeen. 1990-luvulla Jugoslavian tilannetta tarkasteltiin Kosovon kriisin valossa senkin johdosta, että kriisi heijastui koko Balkanin alueelle. Entisen Jugoslavian liit-

totasavalta hajosi asteittain 2003, 2006 ja 2008, ja sen alueella on nykyään seitsemän itsenäistä valtiota (Bosnia-Hertsegovina, Kosovo, Kroatia, Makedonia, Montenegro, Serbia, Slovenia), joista kuusi on EN:n jäseniä. Kosovo on ainoa maa, joka ei ole EN:n jäsen ja joka ei myöskään ole anonut jäsenyyttä. Kosovo julistautui itsenäiseksi 17.2.2008 statusneuvotteluiden kariuduttua. EN:n jäsenmaista 33 on tunnustanut Kosovon (ml. Suomi 7.3.2008) ja EU-maista 22. Kypros, Kreikka ja Venäjä ovat ilmoittaneet, etteivät aio tunnustaa Kosovoa.

Kaikki Balkanin alueen maat pyrkivät EU:n jäseniksi. EU-ehdokkaan aseman saavuttaminen ja jäsenyys edellyttävät laajoja uudistuksia kaikissa maissa. Näistä maista ainoastaan Slovenia on jo EU:n jäsen. Kroatia liittyi vuonna 2013. Makedonia, Montenegro ja Serbia ovat ehdokasmaita. Albanialle, Bosnia-Hertsegovinalle ja Kosovolle on annettu lupaus mahdollisuudesta päästä EU:n jäseniksi, kun ne ovat siihen valmiita. EN:n jäsenyys ja sen tuki oikeusvaltion ja demokraattisten instituutioiden toiminnan vahvistamiseksi edesauttavat ao. maiden EU-jäsenyysneuvottelujen etenemistä.

Kertomusvuonna yleiskokous hyväksyi Bosnia-Hertsegovinan, Montenegron ja Serbian maa-
raportit ja vaalitarkkailuraportit.

Bosnia-Hertsegovina

Kymmenen EN:n jäsenyysvuoden aikana Bosnia-Hertsegovina on saanut jatkuvaa asiantuntija-apua perustuslain ja muun keskeisen lainsäädännön sekä muiden demokratia uudistusten toteuttamiseksi. Tammikuussa hyväksytyssä *maaraaportissa* (dok.12816) yleiskokous ilmaisee pettymyksensä ja huolensa siitä, että edistys on ollut hidasta ja että 15 kuukautta vuoden 2010 parlamenttivaalien jälkeen maalla ei edelleenkään ole toimivaa poliittista hallitusta liittovaltiosol-

la (tilanne loppuvuonna 2011). Samat puutteet on todettu edellisissä raporteissa. Demokraattiset instituutiot eivät toimi oikeusvaltioperiaatteiden mukaisesti. Etnisten ryhmien väliset kiistat hidastavat uudistusten läpiviemistä ja estävät vaadittavia perustuslakiuudistuksia. EIT:n päätöksiä on noudatettava. Tilanteen pitkittyessä maan jäsenyys EN:ssä saattaa olla uhattuna. Maan tulisi tehostaa yhteistyötä EN:n kanssa ja osoittaa aktiivisuutta EN:n toimielimissä.

Yleiskokouksen johtopäätökset on kirjattu *päättöslausemaan 1855 (2012)* Bosnia-Hertsegovinan demokraattisten instituutioiden toimivuudesta. Siinä vaaditaan hallitusneuvotteluihin pikaista ratkaisua, perustuslakiuudistusten aloittamista ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten täytäntöönpanoa. Yleiskokous sitoutuu seuraamaan tarkasti kehitystä 15.3.2012 mennessä, ja harkitsee mahdollisia toimenpiteitä huhtikuussa, mikäli edistystä ei siihen mennessä ole osoitettavissa. Huhtikuussa 2012 tuli kuuluneeksi kymmenen vuotta maan liittymisestä Euroopan neuvostoon. Määräaikaan mennessä Bosnia-Hertsegovinan hallitusneuvottelut olivat käynnissä ja maa sai uuden hallituksen toukokuussa 2012. Hallitus kuitenkin kaatui kesäkuussa, jolloin monitorointikomitean raportointijat vierailivat maassa. Päätettiin jatkaa tilanteen seurantaa ja valmistella uutta maaraporttia vuoden 2013 loppuun mennessä.

Serbia

Yleiskokouksen monitorointikomitea on seurannut Serbian demokration tilannetta vuodesta 2003. Uudistusten etenemistä on seurattu vuonna 2011 laaditun tiekartan avulla. Tuoreimmassa raportissa *Serbian jäsenyyssveikvoitteiden ja sitoumusten kunnioittamisesta* (dok.12813) todetaan maan ottaneen useita edistysaskeleita vuoden 2009 raportin jälkeen. ICTY- ja alueyhteistyö on päässyt vauhtiin, lainsäädäntöuudistuksia on tehty ja Kosovon kanssa käytävä vuoropuhelu on ollut sovitteluvaa. Yleiskokouksen raportointijat ovat seuranneet maan viranomaisten toimintaa mm. oikeusjärjestelmän uudistamiseksi, parlamentin ja poliittisten puolueiden aseman osalta, korruptionvastaisessa toiminnassa sekä vähemmistöjen aseman ja oikeuksien edistämiseksi. Tarkastelun kohteena on ollut sekä lainsäädäntö että koulustoiminta näillä aloilla. Monitorointikomi-

tea on myös seurannut ECRI:n ja GRECO:n Serbia-raportteja. Venetsian toimikunta on viimeksi avustanut kahdessa keskeisessä lainsäädäntöhankkeessa (laki kokoontumis-oikeudesta ja laki kansanäänestyksestä ja kansalaisaloitteesta).

Päättöslausemassa 1858 (2012) yleiskokous kuitenkin toteaa, että edistysaskeleista huolimatta Serbiassa riittää vielä haasteita. Paljon on tehtävä ennen kuin monitorointiprosessi voidaan lopettaa. Ongelmia esiintyy etenkin oikeusjärjestelmän toimivuudessa, korruption torjunnassa, tasa-arvon ja vapaan median toteutumisessa. Yleiskokous ehdottaa muutoksia perustuslakiin ja vaalilakiin, sekä parlamentin roolin vahvistamista. Serbian demokratia-uudistusten seuranta jatkuu.

Ed. *Kimmo Sasi* osallistui valtuuskuntaan, joka tarkkaili Serbian vaaleja 6.5.2012. *Tarkkailijoiden raportissa* (dok.12937) todetaan, että maassa samanaikaisesti järjestetyt parlamentti-, presidentin- ja paikallisvaalit sujuivat hyvin. Vuoden 2008 suositusten avulla uudistettua vaalilakia tulisi kuitenkin vielä tarkistaa ja sääntöjä selventää. Vaaliprosessin rehellisyyttä tulisi pyrkiä edistämään erityisesti äänestäjien rekisteröimistä koskien. Tämän lisäksi erityisesti vaalikiistojen ratkaisemista sekä vaalihallinnon ammattimaisuutta tulisi kehittää. Vaalitarkkailijoilla tulee olla esteetön pääsy seuraamaan kaikkia vaaliprosesseja.

Vuonna 2008 pidetyissä presidentinvaaleissa Boris Tadić voitti toisella kierroksella 50,31 %:n äänimäärällä. Huhtikuussa 2012 presidentti Tadić ilmoitti eroavansa virastaan. Eroamisen syyksi hän ilmoitti halun saada ennenaikaisissa vaaleissa uuden mandaatin kansalta Serbian saatua EU:n jäsen ehdokkaan aseman. Lisäksi hän halusi säästää resursseja pitämällä paikallis-, parlamentti- sekä presidentinvaalit samanaikaisesti. Maan monipuoluevaalien syntymisen jälkeen tämä oli ensimmäinen kerta, kun kolme vaalia pidettiin samanaikaisesti. Serbian parlamenttivaaleissa valitaan 250 kansanedustajaa nelivuotiskaudelle.

Voimassa olevat säädökset tarjoavat vakaan pohjan demokraattisten vaalien toteuttamiselle. Raportissa todetaan, että vaaleissa oli tarjolla laaja kirjo erilaisia poliittisia vaihtoehtoja, ja että ehdokkaaksi asettuminen oli avointa. Lain vaatimusten mukaisesti kolmasosa ehdokkaista oli naisia. Myös eri virallisten vähemmistöjen edustajat osallistuivat vaaleihin. Kampanjointi

kunnioitti yleisesti poliittisia oikeuksia sekä kansalaisoikeuksia. Se sujui pääosin rauhallisesti ja ehdokkaat saivat kampanjoida vapaasti.

Ensimmäistä kertaa käytössä oli aiempien suositusten mukainen yhtenäinen äänestäjärekisteri, mutta rekisterin kokoamisen avoimuus kärsi myöhäisestä käyttöönotosta. Vaikka media onkin pluralistinen, puuttuu siltä avoimuutta omistajuuden suhteen sekä aktiivisuutta vaalikampanjan tarkastelussa. Joidenkin sidosryhmien mukaan medianäkyvyyden olisi pitänyt jakautua tasaisemmin vaalikampanjoinnin aikana. Useat poliittiset puolueet kyseenalaistivatkin median riippumattomuuden ja objektiivisuuden. Syytökset romanien äänten ostamisesta, työntekijöiden painostamisesta sekä julkisten resurssien väärinkäytöstä nousivat kuitenkin huolenaiheiksi. Presidentinvaalien toisella kierroksella neljän ehdokkaan esittämät vaalivilppisyytökset toivat esiin puutteita kiistojen ratkaisujärjestelmässä.

Vaalihallintoon luotettiin yleisesti. Vaalilautakunnat hoitivat tehtävänsä tehokkaasti ja ajallaan. Niitä pidettiin myös luotettavana kokoonpanonsa ansiosta. Kansallinen vaalilautakunta kävi läpi kaikki valitukset julkisesti ja toimitti ratkaisut valituksen tekijälle sekä ehdokkaille. Äänestys sujui päällisin puolin hyvin, joskin äänestysverhojen huono suunnittelu vaaransi vaalisalaisuuden. Äänten laskeminen sujui hyvin suurimmassa osassa äänestyspaikkoja. 57,8 % äänioikeutetuista kävi antamassa äänensä parlamenttivaaleissa ja 57,7 % äänioikeutetuista äänesti presidentinvaaleissa. Presidentinvaaleissa käytiin toinen kierros, kun kukaan ehdokkaista ei onnistunut saamaan puolia äänistä ensimmäisellä. Toisen kierroksen voitti täpärästi Tomislav Nikolic 49,54 % äänimäärällä.

Montenegro

Montenegron integraatiokehitys on ollut nopeaa sen jälkeen, kun maa irtautui Serbiasta. Maa on jatkanut johdonmukaisesti lainsäädäntöuudistusten eteenpäin viemistä tavoitteena EU-jäsenyys. Maan kansalaisilla on viisumivapaus EU-maihin ja maan rahayksikkö on euro. Jäsenyysneuvottelut EU:n kanssa avattiin kesäkuussa 2012. Vaalilakia uudistettiin 2011. Hallitus on mukauttanut Montenegron vaalikalenteria EU:n jäsenyysneuvottelujen kanssa yhteensopiviksi. Keväällä 2013 pidettäviä parlamenttivaaleja aikaistettiin toivee-

na luoda paremmat edellytykset EU:n jäsenyydestä käytävälle jatkoneuvotteluille. Myös edelliset parlamenttivaalit 2009 aikaistettiin samasta syystä. Ennenaikaiset parlamenttivaalit järjestettiin 14. lokakuuta 2012, ja niissä valittiin 81 jäsentä yksikamariseen lakiasäätävään parlamenttiin nelivuotiskaudeksi. *Vaalitarkkailijoiden raportissa* (dok.13096) todetaan, että vaalit, ehdokasasettelu ja äänestäjien rekisteröiminen sujuivat hyvin ja että perusoikeuksia kunnioitettiin. Mediakenttä on pluralistinen, ja vaalikampanjassa vallitsi kiihkas ilmapiiri. Äänestäjien luottamusta vaaliprosessiin olisi edistettävä lisätoimenpiteillä ja vaalirahoitusta koskevia säädöksiä olisi täsmennettävä. Vaalit olivat kuitenkin kokonaisuudessaan tärkeä askel maan demokratisointiprosessissa.

Yleiskokous oli sitä ennen käsitellyt raportin (dok.12952) ja hyväksynyt *päätöslauselman 1890 (2012) jäsenveikotteiden- ja sitoumusten noudattamisesta Montenegrossa*. Siinä todetaan, että maa on jatkanut uudistustyötä hyvässä yhteistyössä EN:n ja mm. Venetsian toimikunnan kanssa. Parannuksia tarvitaan kuitenkin edelleen oikeuslaitoksen kehittämisessä, vähemmistöoikeuksien turvaamisessa, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa, media-alalla sekä pakolaisten ja sisäisten evakkojen aseman turvaamisessa. Yleiskokous korostaa maan roolia alueellisen vakauden kannalta ja kehottaa jatkamaan rakentavaa vuoropuhelua naapurimaiden, erityisesti Serbian kanssa. Demokratiakehityksen seuranta jatkuu.

4.2 Venäjä

Venäjältä keskusteltiin tammikuun, huhtikuun ja lokakuun istunnoissa vaalien ja maaraportin johdosta.

Yleiskokouksen tammikuun istunnossa käsiteltiin raporttia Venäjän duuman vaaleista 4.12.2011 ja käytiin myös ajankohtaiskeskustelu otsikolla *Venäjä kaksien vaalien välillä*. Venäjän alahuoneeseen eli duumaan valittiin 450 edustajaa viideksi vuodeksi. Vaalipiiri oli valtakunnallinen ja vaaleissa käytettiin suhteellisen edustuksellisuuden järjestelmää.

Tarkkailijoiden arvio duumanvaaleista on kriittinen (dok.12833). Tekninen toteutus sujui asiallisesti, mutta vaalilainsäädäntö on monimutkainen ja mahdollistaa tulkinnat ja epäjohdonmukaisuudet. Kokoontumisoikeutta ja eräiden

puolueiden osallistumista rajoitettiin vastoin EIT:n päätöstä. Viranomaisten ja hallitsevan Yhtenäinen Venäjä-puolueen läheinen suhde herätti epäluuloa. Vaalitarkkailuraportin mukaan vaalikampanjoitua pidettiin melko elottomana, ja valtion ja hallitsevan puolueen raja hämärtyi ihmisten käyttäessä virkaansa hyväkseen puolueen etujen edistämiseksi. Äänestäjien painostusta havaittiin laajalti, ja kansalaisjärjestöjen toimintaan puututtiin. Vaikka medianäkyvyys jakautui aiempia vaaleja tasaisemmin, se suosi edelleen Yhtenäinen Venäjä-puoluetta. Lailliset puitteet vaalien pitämiseksi olivat kattavat, ja teknisesti vaalivalmistelut olivat hyvin hallinnoituja ja vaalilautakunnat noudattivat virallisia aikatauluja. Lait ovat kuitenkin erittäin monimutkaisia ja tarjosivat epäselvyydessään mahdollisuuden puolueelliseen tulkintaan. Vaalilautakuntia pidettiin puolueellisina, eivätkä ne käsitelleet kunnolla valituksia vaaliprosessista. Merkittävät rajoitukset puolueiden rekisteröimiselle eivät tukenet kansalaisten yhdistymisvapautta. Äänestysprosessissa havaittiin useita vajaavaisuuksia. Vaaliluonnin oli täytetty jo ennen äänestyksen alkamista, ja osaa niistä ei ollut kunnolla sinetöity. Myös joitakin äänestyslupukkeita oli täytetty valmiiksi. Erityisesti äänentarkkailuprosessia pidettiin epäonnistuneena. Vaaleja seurasivat joukkomielenosoitukset useissa Venäjän kaupungeissa. Presidentti Medvedevin alulle panemassa tutkinnassa ilmeni yli 2000 vaalirikkomusta. Venäjällä on tekninen kyky järjestää reilut vaalit. Maassa tarvitaan kuitenkin vielä poliittista tahtoa vaaliprosessin rakentamiseen ja kulttuurin parantamiseen.

Ajankohtaeskäytöksen yhteydessä pohdittiin kehitysmahdollisuuksia ennen 4.3.2012 pidettäviä presidentinvaaleja. Yleiskokous lähetti valtuuskunnan seuraamaan presidentinvaaleja. Valtuuskuntaan kuului ed. *Sasi. Vaalitarkkailuraportissa* (dok.12901+lisäys) todetaan, että vaalien tekninen toteutus oli toimiva. Edellisiä avoimemmat vaalit kärsivät kuitenkin hallinnollisista puutteista, yhden ehdokkaan korostamisesta valtamediassa ja epämääräisyyksistä äänentarkkailussa. Vaalilakiin jo tehty ja tulevat muutokset saivat kiitosta. Raportissa korostetaan vaaleja seuraneiden mielenosoitusten osoittavan hallitukselle kansan selkeän vaatimuksen uudistuksista, jotka johtaisivat vapaisiin ja oikeudenmukaisiin vaaleihin. Äännet jakautuivat ehdokkaiden kesken

seuraavasti: Vladimir Putin 63.60 %, Gennadi Ljuganov 17.18 %, Mihail Prohorov 7.98 %, Zhirinovski 6.22 % ja Sergei Mironov 3.85 %.

Venäjä on ollut yleiskokouksen monitorointikomitean työlliställä vuodesta 1996 lähtien. Näinä vuosina yleiskokous on keskustellut kriittisessä sävyssä ja hyväksynyt useita Venäjän demokratio- ja ihmisoikeustilannetta ja ongelmia käsitteleviä raportteja. Ensimmäinen kokonaisvaltainen katsaus maan demokratiakehityksestä esiteltiin vuonna 2002 myönteisin arvioin ja varoituksen sanoin. Toinen tilanneraportti hyväksyttiin 2005, ja siinä todettiin selviä puutteita ja huolestuttavia kehityskulkuja. Yleiskokous on myös reagoinut Tšetšenian kriisiin ja Venäjän ja Georgian välisen sodan vaikutuksiin. Vastareaktiona Tšetšenian kriisiin Venäjän valtuuskunnalta poistettiin äänioikeus syys-joulukuussa vuonna 2000. Elokuussa 2008 yleiskokous tuomitsi Venäjän päätöksen tunnustaa Abhasia ja Etelä-Ossetia. Lokakuun istunnossa 2009 hyväksyttiin sotaa käsittelevä tilanneraportti ja äänestettiin Venäjän valtuuskunnan valtakirjan epäämistä koskevasta ehdotuksesta. Ehdotus hylättiin lopullisessa äänestyksessä. Yleiskokous on myös erikseen ja osana monitorointia käsitellyt yksittäisiä oikeustapauksia (2003 tapaus Grigori Pasko, 2005 Venäläisen öljy-yhtiön Jukosin eräiden johtajien pidätyksiin ja syytettiin liittyviä seikkoja) ja alueita (mm. 2002 taloudellinen tilanne Kaliningradissa ja 2010 ihmisoikeustilanne Venäjän Pohjois-Kaukasiassa). Kaikkia edellä mainittuja aiheita on käsitelty myös vuoden 2012 maaraportissa *jäsenvelvoitteiden ja sitoumusten noudattamisesta Venäjällä* (dok.13018).

Siinä tarkastellaan demokraattisten instituutioiden (mm. oikeuslaitos, alue- ja kuntahallinto, media), oikeusvaltioperiaatteiden (mm. vaalit, korruptio, EIT-päätösten täytäntöönpano) ja ihmisoikeuksien (mm. sanan- ja mediavapaus, kuolemanrangaistus, Magnitskin tapaus) toteutumista sekä poliittista kehitystä, uudistuksia ja kansalaisyhteisön aktivoitumista vuoden 2005 jälkeen. Raportissa tarkastellaan myös Venäjän suhteiden kehitystä Euroopan maiden ja erityisesti naapurimaiden kanssa (ml. Georgia ja Moldova).

Päätöslauseman 1896 (2012) sisältämissä toimenpide-ehdotuksissa Venäjän viranomaisia kehoitetaan vahvistamaan demokratiaa kehittämällä vaalilainsäädäntöä ja eräitä muita keskeisiä lakeja esim. koskien mediaa ja aluehallintoa. Hallitus- ja

oppositionpuolueiden väliseen vuoropuheluun, puolueiden toimintaedellytyksien turvaamiseen sekä opposition ja kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksiin toimia aitona vastavoimana tulee puuttua. Oikeusvaltioperiaatteen toteutuminen edellyttää parannuksia oikeusjärjestelmään ja tuomioistuinten riippumattomuutta. Ihmis- ja perusoikeuksien alalla tulisi ratifioida ihmisoikeussopimuksen 6. lisäpöytäkirja, implementoida EIT:n päätökset, tutkia ihmisoikeuksien puolustajiin kohdistuvat syytteet ja mm. Magnitskin ja Trifonovan kuolemantapaukset vankilassa. Päätöslauselmassa viitataan myös vuoden 2008 päätöslauselmaan Venäjän ja Georgian sodan seurauksista ja korostetaan osapuolten velvollisuus noudattaa ihmisoikeussopimuksen velvoitteita. Venäjää kehoitetaan vetäytymään Moldovan Transnistrian alueelta ja luopumaan ulkopoliittikkansa käsitteistä *near abroad* ja *privileged interests*.

Päätöslauselma hyväksyttiin äänin, 116–41-7, ja sen myötä maan monitorointi jatkuu. Venäjän valtuuskunnan 18 jäsentä äänesti päätöslauselmaa vastaan. Aikaisemmasta käytännöstä poiketen monitorointikomitea ei esittänyt ministerikomitealle suositusta, mutta ehdotus suositukseksi tuli käsittelyyn jäsenehdotuksen muodossa. Suositusehdotus, joka olisi velvoittanut ministerikomiteaa käsittelemään päätöslauselmaa ja vastaamaan siihen, kaatui äänin 121 – 74 - 11. Sen hyväksyminen olisi vaatinut 2/3 enemmistön. Duuman puhemies Sergei Narishkin perui tulonsa Strasbourgiiin vastalauseena suositusehdotukselle.

Monitorointikomitea seuraa Venetsian toimikunnan työtä. Toimikunta hyväksyi 2012 kaksi Venäjää koskevaa lausuntoa: lausunto turvallisuuspalvelu FSB:tä säätelevästä laista ja lausunto äärimmäisyystoiminnan estämisestä koskevasta laista. Toimikunta on myös käsitellyt Venäjän kokoontumislainsäädäntöä.

Euroopan neuvoston ulkosuhteet

Euroopan neuvoston toiminnan peruslähtökohdaksi on yksilön oikeuksien ja vapauksien puolustaminen suhteessa valtiovaltaan sekä oikeusvaltioperiaatteen ja demokratian edistäminen. EN ei ole perinteisesti käsitellyt jäsenmaiden ulkopoliittisia linjauksia, mutta jäsenyys edellyttää järjestön perusperiaatteiden omaksumista myös ulkopoliittikan saralla. Yleiskokous on ilmaissut kantansa siitä, miten jäsenmaat voisivat ottaa huomioon *ihmisoikeuskysymykset ulkopoliitikassaan* lokakuun istunnossa hyväksytyssä *raportissa* (dok.13020) toteamalla, että jäsenmaiden tulisi ottaa ne järjestelmällisesti ja rakenteellisesti osaksi ulkopoliittikkaa, sillä demokratian arvostaminen ja vaaliminen on keskeinen väylä rauhaan. *Päätöslauselema 1901 (2012)* sisältää ehdotuksia jäsenille ja ulkoasiainhallinnoille kuten parempaa tiedotusta, kuulemista, julkista keskustelua mutta myös ihmisoikeusasioiden tarkkaa seuranta. EN noudattaa tätä periaatetta suhteissaan naapurialueiden maihin, ja demokratiakumppaneilta vaaditaan sitoumusta perusperiaatteisiin. EU:n ihmisoikeus- ja ulkopoliittikkastrategia saa kiitosta ja siinä esitetään toive, että EU hyödyntäisi EN:n ihmisoikeusosaamista omissa ulkosuhteissaan. Jäsenmaita kehoitetaan nostamaan ihmisoikeuskysymykset näkyvämmiin esille toiminnassaan. Parlamenttien ihmisoikeusroolia tulisi vahvistaa. Yleiskokous neuvoo jäsenmaita harkitsemaan ihmisoikeusvaliokuntien perustamista esimerkiksi ulkoasiainvaliokuntien yhteyteen. Ministerikomitealle osoitetussa *suosituksessa 2004 (2012)* kehoitetaan hyödyntämään EU:n ulkoasiainhallintoa ihmisoikeuksien ja ulkopoliittikan välisen suhteen kehittämiseksi. EN toivoo parempaa ja strategisempaa kumppanuutta EU:n kanssa sen uuden ihmisoikeus- ja ulkopoliittikkastrategian myötä.

Euroopan neuvoston ulkosuhdetoiminta voidaan jakaa kahteen osaan: yhteistyö yksittäisten valtioiden kanssa ja muiden kansainvälisten järjestöjen tai toimijoiden kanssa. EN:llä on suhteet ja yhteistyötä eri muodossa yli 70 ei-jäsenvaltion

kanssa. Näistä yli 45 valtiota on joko ratifoinut EN:n yleissopimuksia ja/tai osittaissopimuksia. Joukosta voi erottaa neljä maaryhmää: Pohjois-Amerikka, Keski-Aasia, Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka. Toukokuussa 2011 EN:n ministerikomitea hyväksyi EN:n naapuruuspolitiikkaohjelman, joka koskee lähialuetta. Ohjelman tavoitteena on edistää maiden demokratisointiprosessia, hyvää hallintokulttuuria sekä yhteistyötä ylikansallisten ja globaalien uhkien edessä.

Kertomusvuonna yleiskokous on käsitellyt useita raportteja, jotka liittyvät tapahtumiin arabimaissa. Vuoropuhelu Kirgisian ja Kazakstanin kanssa tapahtuu poliittisen komitean puitteissa. Komitea käsittelee paraikaa Kirgisian demokratiakumppanuusanomusta. Kazakstanin kanssa on solmittu yhteistyöohjelma, mutta raportti vuoden 2012 parlamenttivaaleista osoittaa, että maalla on vielä pitkä matka kohti demokraattista yhteiskuntaa.

Yleiskokous sai kutsun tarkkailla Kazakstanin parlamenttivaaleja 15.1.2012. Kaksikamarisen parlamentin alahuoneessa (Majlis) on 107 jäsentä ja senaatissa 47 jäsentä. Edelliset parlamenttivaalit järjestettiin elokuussa 2007. Nyt järjestetyt vaalit olivat ennenaikaiset kuten myös 2012 järjestetyt presidentinvaalit.

Vaalitarkkailuraportissa (dok.12884) todetaan, että teknisesti hyvin toteutuneet vaalit eivät olleet täysin demokraattiset, mutta suunta on kuitenkin oikea. Äänikynnys (7 %) on liian korkea ja rajoittaa liikaa puolueiden määrää parlamentissa. Toisaalta vaikka maassa on useita poliittisia puolueita, oppositiosta ei voi puhua. Tarkkailijat toteavat, että vaalikampanjointi oli hillittyä ja suurimmilta osin pelkkien mainostaulujen, julisteiden, ilmoituksien ja esitteiden varassa. Vaalipäivä oli rauhallinen ja ilmapiiri rento. Suurin osa äänestyspaikoista noudatti asianmukaisesti sääntöjä, lukuun ottamatta joissain paikoissa tapahtuvaa vilpillistä toimintaa kuten vaaliurnien täyttämistä ja päällekkäisiä allekirjoituksia äänes-

tsluettelossa. Väkivaltaisia yhteenottoja esiintyi ja nämä vaikuttivat vaaliprosessin kulkuun. Valitukset kohdistuivat suurimmaksi osaksi keskusvaalilautakunnalle ja yleisen syyttäjän virastolle. Lainsäädäntöä tulisi uudistaa. Ehdokkaiden kelpoisuusrajajoitukset ja ehdolleasettamiskieltoja, sekä puolueiden asettamien kieltojen laillisuus olisi tarkistettava. Riippumattomien ehdokkaiden osallistumista olisi helpotettava ja vaaliliitot sallittava. Vaalivirkailijoiden koulutusta olisi kehitettävä. Äänenlaskenta olisi tehtävä läpinäkyvämmäksi. Myös toimenpiteitä tarvitaan, joilla kannustetaan naisten osallistumista poliittiseen työhön. Etyjin entinen mediavaltuutettu ilmaisi huolensa aidon vapaan sananvapauden puuttumisesta. Vaalitulos julkaistiin 16.1.2012, ja paikkajako puolueittain uudessa alakamarissa on seuraava: Nur Otan Party 80.99 %, Ak Zhol 7.47%, kommunistipuolue (CPPK) 7.19%, sosiaalidemokraattinen puolue (ASDP) 1.68%, Auyl 1.19%, patrioottipuolue 0.83%, ja Adilet 0.66%. Äänestysprosentti oli 75.1 %.

Euroopan neuvoston ja EU:n välisellä yhteistyöllä on pitkät perinteet. EU:n naapuruuspolitiikka perustuu sitoutumiseen yhteisiin perusrasvoihin, joita ovat demokratia, oikeusvaltioperiaate, hyvä hallintotapa ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, markkinatalous, vapaa kauppa ja kestävä kehitys sekä köyhyyden torjunta. Suuri osa EU:n itäisen kumppanuusohjelman maista on EN:n jäseniä. Raportissa *Euroopan neuvosto ja Euroopan unionin itäinen kumppanuus* (dok.12871) esitellään EU:n itäisen kumppanuusohjelman toimintaa. Ohjelma luo kehyksen EU:n suhteiden kehittämiseksi maiden kanssa, jotka eivät voi liittyä jäseniksi. Vuonna 2009 EU:n komissio päätti laajentaa yhteistyötä EN-jäsenten Armenian, Azerbaidžhanin, Georgian, Moldovan ja Ukrainan sekä EN:n ulkopuolella olevan Valko-Venäjän kanssa. Tämän yhteistyön tuloksena perustettiin toukokuussa 2011 uusi parlamentaarinen foorumi Euronest (EU-Neighbourhood-East Parliamentary Assembly), johon kuuluu viisi valtiota ja Euroopan parlamentin valtuuskunta. Toiminnalle on määritelty neljä prioriteettialuetta (vaalit, oikeusjärjestelmän kehittäminen, korruption torjunta ja kyberturvallisuus). *Päätöslauselmassa 1865* (2012) yleiskokous kehottaa tarkastelemaan päällekkäisyyksiä ja etsimään Euronestin kanssa synergiaetuja ja yhteistyömahdollisuuksia. Lisäk-

si yleiskokous pyytää EU:ta ottamaan paremmin huomioon EN:n roolin normien kehittäjänä sekä hyödyntämään monitorointimekanismien tuloksia kehittäessään itäistä kumppanuusohjelmaa. Yleiskokous aikoo tiivistää yhteistyötä Euroopan parlamentin kanssa myös Euronestin toiminnan alueella

5.1 Arabikevään jälkeen

Välimeren eteläpuoliset maat ovat Euroopan neuvoston yhteistyökumppaneita toisaalta EN:n naapuruuspolitiikan ja toisaalta parlamentaarisen yleiskokouksen oman kumppanuusohjelman (Partners for democracy) puitteissa. Marokolle ja Palestiinalle on myönnetty demokratiakumppanin asema, ja näiden maiden edustajat osallistuvat säännöllisesti yleiskokouksen istuntoihin.

Kumppanuusohjelman seuranta kuuluu poliittisen komitean toimialaan. Komitean tammi-kuussa 2012 hyväksymän periaatepäätöksen mukaan alueen maiden edustajien kanssa käydään säännöllinen vuoropuhelun. Tässä tarkoituksessa komitea kutsui kesäkuussa 2012 Egyptin, Jemenin, Marokon, Syyrian ja Tunisian naisjärjestöjen edustajat kertomaan naisten asemasta kyseisissä maissa. Kokoukseen osallistui Marokon solidarisuus-, perhe- ja naisasioiden ministeri Bassima Hakkaoui, Tunisian perustuslaillisen yleiskokouksen varapuhemies Meherzia Labidi Maïza, toimittaja Gamila Ismail Egyptistä, ihmisoikeusaktivisti Sara Maziq Syyriasta ja Sarah Ahmed Jamal Jemenistä. Kaikki naiset kertoivat, että naisten tilanne on vaikeutunut ja että mm. tasa-arvoasioita ei priorisoida.

Pääsihteeri Jagland käynnisti EN:n naapuruuspolitiikan 19.11.2011 ja asetti ministerikomitean alaisen työryhmän seuraamaan ohjelmaa. Tämän työryhmän (Group on External Relations GR-EXT) puheenjohtaja suurlähettiläs Laurent Dominati selosti suurlähettilästasolla käytyjä keskusteluja poliittiselle komitealle.

Vuonna 1989 Euroopan neuvosto laati jäsenmaiden ja kehitysmaiden välisen yhteistyösopimuksen Pohjois-Etelä-Keskuksen perustamisesta. Toiminnan rahoittavat sopimuksen allekirjoittaneet maat, minkä vuoksi sopimusta kutsutaan osittaissopimukseksi. Keskus järjestää erilaisia projekteja ja kokoontumisia lisätäkseen kansalaisten tietoisuutta globaalista keskinäisestä riippu-

vuudesta ja edistääkseen solidaarisuuspolitiikkaa EN:n tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti. Yleiskokouksen poliittinen komitea ja keskuksen edustajat keskustelivat lokakuussa 2012 keskuksen tulevasta toiminnasta arabimaissa.

Yleiskokous hyväksyi vuonna 2012 Egyptin, Marokon, Tunisian ja Syyrian tilannetta käsitelleet raportit. Maaraporttien toistuvana teemana on ollut huoli naisten asemasta ja yhteiskunnallisesta tasa-arvosta. Tätä ongelmakokonaisuutta on käsitelty kahdessa raportissa.

Raportissa *Sukupuolten välinen tasa-arvo: ehto arabikevään onnistumiselle* (dok.12893) analysoidaan naisten näkyvää roolia arabikevään aikana mm. Libyassa, Marokossa ja Tunisiassa. Yleiskokous ilmaisee huolensa siitä, että naisten osallistuminen vaaleihin ja uudistustyöhön on nyt vähentynyt. Yleiskokous pitää välttämättömänä sukupuolten välisen tasa-arvon turvaamista mm. perhe- ja perintölainsäädännössä. Raportti käsittelee myös moniavioisuutta ja oikeusavun saatavuutta. *Päätöslausemassa 1873* (2012) yleiskokous kehottaa Marokon, Tunisian, Libyan ja Egyptin hallituksia ratifioimaan keskeiset kansainväliset sopimukset ja takamaan sukupuolten välinen tasa-arvo perustuslaissa sekä torjumaan naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan. Toimenpiteisiin tulee myös ryhtyä kansalaisille suunnattavassa tiedottamisessa sekä koulutuksen ja tiedotuskampanjoiden järjestämiseksi erityisille ammattiryhmille. *Suosituksessa 1996* (2012) EN:n ministerikomiteaa kehoitetaan ottamaan näiden maiden kanssa käytävässä vuoropuhelussa kyseiset asiat esiin ja tarjoamaan koulutusta ja järjestämään kansalaisille suunnattuja tiedotuskampanjoita.

Pakolaisvirtojen kasvu Välimeren eteläisistä maista pohjoisiin on ollut yhtenä seurauksena arabikevään tapahtumista ja alueen epävarmasta tilanteesta. Monet pakolaiset ylittävät meren äärimmäisen tukalissa oloissa. Raportissa *Välimerellä menehtyneet: kenen on vastuu?* (dok.12895) selostetaan tapahtumainkulkua huomiota herättäneessä tapauksessa. Saharan eteläpuoliselta alueelta tulleet 72 pakolaista joutuivat merihätään ilman ruokaa ja juomaa pienellä kumiveneellä Libyan rannikon edustalla. Libyalaiset sotilaat olivat saattaneet pakolaiset veneeseen. Useat kauppa-alukset ja Naton alukset havaitsivat hätämerkit veneestä, joka oli Naton sota-alueeksi

merkitsemällä alueella. Yksikään alus ei tullut apuun. Ajelehdittuaan kymmenen päivää merellä vene, jossa oli kymmenen eloon jäänyttä, ajautui rantaan. Yleiskokous totesi *päätöslausemassa 1872* (2012), että tapaus antaa aiheen tutkia, kenellä on vastuu epäonnistumisesta kyseisessä tapauksessa, mutta korostaa myös, että on syytä tarkistella sekä mahdollisesti uudistaa ja täydentää meripelastusta koskevaa ns. SAR-yleissopimusta (Kansainvälinen yleissopimus etsintä- ja pelastuspalvelusta merellä, 1979). Yhteensä 1 500 ihmistä menehtyi vastaavalla tavalla Välimerellä vuonna 2011. Yleiskokous kehottaa Naton parlamentaarista yleiskokousta vaatimaan selvitystä tapauksesta ja Euroopan parlamenttia pyytämään lisätietoja asiasta samoin kuin tapahtumainkulkua kuvaavia satelliittikuvia.

5.1.1 Marokko

Yleiskokous myönsi vuonna 2011 Marokolle demokratiakumppanin aseman. Uusi asema velvoittaa maata jatkamaan demokraattisia uudistuksia useilla alueilla (ks. vuoden 2011 kertomus). Eräinä ehtoina olivat vaalijärjestelmän ja vaalilainsäädännön kehittäminen. Uusi perustuslaki hyväksyttiin kesäkuussa 2011 pidetyssä kansanäänestyksessä, ja ennenaikaiset parlamenttivaalit pidettiin 25. marraskuuta 2011. *Vaalitarkkailijoiden raportti* (dok.12832), josta keskusteltiin tammiukuun istunnossa, on varovaisen optimistinen. Vaalit sujuivat rauhallisesti, vaikka pieniä väärinkäytöksiä raportoitiinkin. Äänestysluettelot olivat paikoin puutteellisia, ja suuri osa ulkomailla olevista marokkolaisista ei voinut äänestää. Puolueiden mahdollisuudet näkyä mediassa jakautuivat tasaisesti, ja puolueet kehottivat aktiivisesti kansalaisia menemään äänestämään. Tästä huolimatta äänestysaktiivisuus jäi suhteellisen alhaiseksi (45,4 %), vaikka se olikin suurempi kuin edellisissä vaaleissa (37 %). Vaalitarkkailijat havaitsivat kaupankäyntiä äänillä ja painostusta. Vaaliurnia ei sinetöity, ja marokkolaisen tavan mukaan kaikki äänestysliput poltettiin ääntenlaskun jälkeen, mikä ei antanut mahdollisuutta tarkistuslaskentaan. Vaalitarkkailijat kehottavat Marokkoa tarkistamaan vaalilakia ja korjaamaan puutteet.

Yleiskokouksen päätös myöntää Marokolle demokratiakumppanin aseman velvoittaa poliittista komiteaa laatimaan seurantaraportin maassa

tapahtuvasta kehityksestä kahden vuoden välein. Komitean raportoi Luca Volontè (Italia) vieraili maassa huhtikuussa 2012. Yleiskokous järjesti marraskuussa 2012 maan parlamentissa seminaarin hallituksen parlamentaarisen valvonnasta. Poliittinen komitea laati lisäksi erillisen raportin, joka käsittelee Länsi-Saharan konfliktia eteläisessä Marokossa ja järjesti kuulemisen, johon osallistui alueen YK:n sotilaallisen valvontajoukon (MINURSO) ja ihmisoikeusjärjestöjen edustajia.

Marokon ulkoasiainministeri Saad dine El Otman puhui yleiskokouksessa 24. huhtikuuta 2012. Hän muistutti siitä, että maan ensimmäinen vapaa parlamentti aloitti työskentelynsä vuonna 1962 ja että parlamenttivaaleja oli edeltänyt kansanäänestys. Demokraattiset uudistukset aloitettiin jo edellisen kuninkaan aikana mm. uudistamalla vaalilaki ja naisten ja miesten välisen tasa-arvon takaava laki sekä perustamalla ihmisoikeusasiain neuvosto. Ministeri totesi, että vuoden 2011 tapahtumat ovat luoneet mahdollisuuden oikeusvaltion ja kestävän demokraattisen kehityksen vahvistamiseen. Vuoden 2011 perustuslakiuudistus vahvistaa edelleen ihmisoikeuksia, ja toimenpiteisiin on ryhdytty korruption torjumiseksi ja tuomioistuineläytöksen riippumattomuuden varmistamiseksi. Marokko toivoo yhteistyön edelleen laajentamista Euroopan neuvoston ja sen ministerikomitean kanssa.

5.1.2 Tunisia

Yleiskokous keskusteli jo vuonna 2011 arabimaiden tapahtumista ja Tunisian tilanteesta sekä ilmaisi tukensa maan päättämille demokraattisille uudistuksille perustuslain muutos mukaan lukien. Parlamentaarikkovaltuuskunta seurasi perustuslaillisen yleiskokouksen vaaleja lokakuussa 2011 ja poliittinen komitea keskusteli huhtikuussa 2012 maan ajankohtaisesta tilanteesta kutsumansa neljän Tunisia edustajan kanssa. Nämä olivat varapuhemies Meherzia Labidi Maïza, puheenjohtaja Jamel Touir (Committee on Institutional Bodies of the National Constituent Assembly of Tunisia) ja Hasna Marsite, oikeuksien ja vapauksien valiokunnan raportoiija sekä kansalaisaktivisti Afef Mbarek (Association Lam Echaml). Venetsian toimikunnan pääsihteeri Markert selvitti yhteistyötä uuden perustuslain kirjoittamiseksi. Toimikunnan lausunto löytyy sivuilta www.venice.coe.int

Kesäkuussa yleiskokous hyväksyi *raportin* (dok.12949) ja *päätöslauseelman 1893 (2012) Tunisian poliittisesta siirtymävaiheesta*. Yleiskokous pitää jo toimeenpantuja uudistuksia tervetulleina todeten kuitenkin, että lisää työtä tarvitaan kansan luottamuksen palauttamiseksi hallitukseen ja viranomaisiin. Yleiskokous toivoo, että tuleva perustuslaki noudattaisi ihmisoikeuksien ja vapauksien, demokratian ja oikeusvaltion kunnioittamisen yleismaailmallisia periaatteita ja kehottaa maata hyödyntämään tämän alueen asiantuntemusta Euroopassa. Uuden perustuslain tulee myös taata poliittinen monimuotoisuus ja toimeenpano-, lainsäädäntö- ja tuomiovallan erottaminen, turvata tuomioistuineläytöksen riippumattomuus, edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä taata vapaa ja demokraattinen vaalitoimitus. Maata kehoitetaan myös poistamaan kuolemanrangaistus. Jäsenmaita kannustetaan tukemaan Tunisian taloudellista kehitystä. Yleiskokous pitää Euroopan neuvoston naapurisuusohjelman puitteissa ministerikomitean laatimaa yhteistyöohjelmaa tervetulleena ja ilmoittaa kiinnostuksensa tulevien vaalien seuraamiseen maassa. Maan parlamenttia kehoitetaan hakemaan demokratiakumppanin asemaa.

Tunisian kansalliskokouksen puheenjohtaja Mustapha Ben Jaafar päätti keskustelun Tunisia-raportista puheeseen, jossa hän myös kommentoi käytettyjä puheenvuoroja. Ben Alin hallinto oli kestänyt 20 vuoden ajan, ja tänä aikana suuri osa maan väestöstä oli elänyt köyhyydessä ja kurjuudessa. Siirtyminen diktatuurista demokraattiseen hallintoon tulee viemään useita vuosia. Vuosi 2011 oli ollut vaikea vuosi Tunisialle niin poliittisesti kuin taloudellisestikin. Laajalle levinnyt köyhyys on luonut kasvupohjaa ääriliikkeiden syntymiselle. Ben Jaafar korosti kuitenkin, että ääriliikkeitä esiintyy kaikissa maissa ja että salafisteillä, jotka toimivat maan alla jo Ben Alin aikana, on rajallinen tuki väestön parissa. Ben Jaafar korosti, että ääriliikkeitä on vastustettava vuoropuhelulla ja että poliittinen islamismi ei ole ristiriidassa demokratian kanssa. Hän vakuutti, etteivät mitkään voimat vastusta naisten tasa-arvoista asemaa yhteiskunnassa. Vallankumouksen tärkeimpänä tavoitteena oli vapauden saavuttaminen, eikä mikään tule vaarantamaan sen tuomaa vapautta. Ben Jaafar korosti, että Tunisian tuleva kehitys edellyttää laajaa yhteistyötä

ja kumppanuutta Euroopan kanssa. Laiton siirtolaisuus kuuluu kysymyksiin, joista tulee keskustella eurooppalaisella tasolla.

5.1.3 Egypti

Demokratian kriisi Egyptissä tuli agendalle kesäkuun istunnossa kiireellisenä asiana. *Raportissa* (dok.12981) selostetaan tapahtumainkulkua kevään 2012 aikana ja ilmaistaan voimakas huoli maan epävakasta tilanteesta ja väkivaltaisuuksista.

Kansankokouksen valinta Egyptissä tapahtui marraskuun 2011 ja tammikuun 2012 välisenä aikana, mutta levottomuudet jatkuivat kesäkuun presidenttivaaleihin saakka. Parlamenttivaaleissa voiton vei muslimiveljeskunta, joka sai 235 paikkaa 498 paikasta. Salafist Nour -puolueesta tuli toiseksi suurin puolue, ja se sai 121 paikkaa. Liberaalipuolueiden rooli jäi näin ollen marginaaliseksi. Ainoastaan kymmenen naista tuli valituksi. Uusi parlamentti aloitti työnsä 23. tammikuuta ja sai tehtäväksi valita perustuslakineuvoston, joka laatii uuden perustuslain. Liberaalit ryhmät boikotoivat neuvoston työtä keväällä presidentin vaalikampanjan ollessa käynnissä. Perustuslakituomioistuin mitätöi osan parlamentin jäsenten valinnasta ja siirsi lainsäädäntövallan sotilasneuvostolle. Perustuslakituomioistuin vahvisti muslimiveljeskunnan ehdokkaan Mohammed Mursin voiton presidentinvaalien toisella kierroksella 24. kesäkuuta 2012. Mursi on Egyptin ensimmäinen presidentti, joka ei ole sotilas.

Päätöslauselmassa 1892 (2012) yleiskokous kehottaa Egyptiä saattamaan päätökseen uuden perustuslain laatimisen. Uuden perustuslain tulee selkeyttää demokraattisten instituutioiden välinen valtasapaino, taata ihmisoikeuksien kunnioittaminen, naisten ja miesten välinen tasa-arvo ja vahvistaa perustuslain ja islamilaisen sharia-lain suhde. Uskonnolla on aina ollut poliittinen rooli Egyptissä. Yleiskokous on huolestunut vähemmistöjen, erityisesti uskonnollisten vähemmistöjen asemasta, joiden tilanne on käynyt yhä vaikeammaksi. Raportissa todetaan, että 100 000 kristittyä on jo lähtenyt Egyptistä. Yleiskokous ilmaisee Euroopan neuvoston valmiuden avustaa Egyptiä uuden perustuslain ja muiden ihmisoikeuksia koskevien perustavien säännösten laatimisessa.

5.1.4 Syyria

Maaliskuussa 2011 arabikevät ulottui Syyriaan. Mielenosoitukset levisivät asteittain suureen osaan maata. Hallitus vastasi väkivallalla, joka johti kymmeniintuhansiin kuolonuhreihin ja pakolaisvirtoihin Syyriasta ennen kaikkea Turkkiin. Humanitaarinen tilanne paheni, koska maan hallitus kielsi humanitaaristen järjestöjen tulon maahan. Tilanne pakolaisleireissä on vaikeutunut pakolaisvirran kasvun myötä. Kansainvälinen yhteisö on seurannut huolestuneena tapahtumainkulkua, kasvavaa väkivaltaa ja humanitaarisen kriisin laajentumista. Parlamentaarinen yleiskokous on käsitellyt Syyrian tilannetta kiireellisenä asiana maaliskuussa, huhtikuussa ja lokakuussa.

Pysyvä komitea antoi 9. maaliskuuta 2012 lausunnon, jossa yleiskokous ilmaisee tyrmistyksensä hallituksen joukkojen rauhallisiin aktivisteihin kohdistaman väkivallan lisääntymisestä. Yleiskokous viittaa YK:n ihmisoikeusneuvoston lausumaan, jossa tuomitaan väkivallan käyttö ja jonka mukaan on vakuuttavia todisteita siitä, että Syyrian viranomaiset ovat syyllistyneet rikoksiin ihmisyyttä vastaan. Yleiskokous pitää lisäksi valittavana Venäjän veto-oikeuden käyttöä turvallisuusneuvostossa päätöslauselmaa vastaan, jossa Assadia kehoitetaan luopumaan vallasta. Venäjä ja Kiina käyttivät veto-oikeuttaan asian käsittelyssä YK:n turvallisuusneuvostossa lokakuussa 2011 ja maaliskuussa 2012. YK:n yleiskokous sen sijaan hyväksyi 17. helmikuuta 2012 päätöslauselman, jossa tuomitaan väkivallan käyttö ja kehoitetaan välittömään tulitaukoon.

Poliittinen komitea jatkoi Syyrian tilanteen käsittelyä 14. maaliskuuta 2012 pidetyssä kokouksessaan ja kutsui suurlähettiläs Nassif Hittin arabiliiton Pariisin edustustosta kommentoimaan tilannetta. Huhtikuussa pitämässä kokouksessa järjestettiin kansainvälisten kansalaisjärjestöjen edustajien kuuleminen. Kokoukseen osallistui Syyrian punaisen puolikuun edustajana Mohammed Hatem Drak Sibai, Syrian Sunrise Foundationin edustajana Malaz Alatassi, Center for International Studies and Researchin, Sciences Po:n edustajana Joseph Bahout Pariisista ja International Crisis Groupin varapresidentti Alain Délotroz.

Syyrian tilanne tuli uudelleen istunnon agendalle huhtikuussa kiireellisenä asiana. *Raportissa*

(dok.12906) selostetaan, miten eri vähemmistöt ovat suhtautuneet tapahtumiin ja todetaan, että maan oppositio on hajanainen. Syyria on monien etnisten ja uskonnollisten vähemmistöjen maa. Maan väestöstä 90 % (23 miljoonaa) on arabeja, 9 % kurdeja ja 1 % armenialaisia; 74 % on sunnimuslimiä ja noin 10 % kristittyjä. Yleiskokous toteaa, että Syyrian kansaa sortaneella diktatuurilla ei ole tulevaisuutta, mutta on epäselvää, miten pitkään taistelu demokraattisesta maasta jatkuu. Raportissa selostetaan Kofi Annanin rauhansuunnitelmaa ja EU:n ja arabiliiton kannanottoja. Yleiskokous kannattaa kaikkia aloitteita, joiden tavoitteena on maan demokratisoiminen, mutta toteaa kiireellisimmän kysymyksen olevan pakolaisten tilanne. Yleiskokous korostaa, että ihmisyyttä vastaan rikoksia tehneet eivät voi vapautua rangaistusvastausta riippumatta siitä, keitä he ovat. Kaikki loukkaukset ja rikokset on tutkittava, ja syylliset on asetettava vastuuseen kansainvälisessä rikostuomioistuimessa.

Päätöslauselmassa 1878 (2012) yleiskokous tuomitsee väkivallan käytön ja ihmisoikeusrikokset, joihin Syyrian armeija ja turvallisuusjoukot ovat syllistyneet ja ilmaisee tukensa Kofi Annanin rauhansuunnitelmalle. Yleiskokous korostaa demokraattisen ja moniarvoisen yhteiskuntajärjestyksen vaativan kaikkien yhteiskunnallisten ryhmien osallistumista. Kasvavaan pakolaisvirtaan viitaten yleiskokous antaa tunnustuksen Turkille, joka on perustanut pakolaisleirijä raja-alueelle. YK:n pakolaisasiain valtuutetun tietojen mukaan 11 000 ihmistä on menettänyt henkensä ja 55 000 paennut Syyriasta (tilanne huhtikuussa 2012). Muita naapurimaita kehoitetaan myös vastaanottamaan pakolaisia, ja muita maita kehoitetaan tarjoamaan eri tavoin pakolaisapua.

Lokakuun istunnon Syyria-keskustelu keskittyi väkivaltaisuuksien seurauksena syntyneeseen humanitaariseen kriisiin ja siihen, miten Euroopan tulisi toimia. *Raportissa* (dok.13045) kuvataan tilannetta Turkin, Jordanian, Libanonin ja Irakin pakolaisleireissä, joissa se on vaikeutunut entisestään ruuan ja muiden tarvikkeiden puutteen vuoksi. *Päätöslauselman 1902 (2012)* päätelmissä tuomitaan väkivallan käyttö ja järjestelmälliset ihmisoikeusrikokset, joihin Syyrian hallitus on syllistynyt sekä esitetään huoli kuolonuhrien ja pakolaisten kasvavasta määrästä, erityisesti naisista ja lapsista, joiden elinehdot pakolaisleireissä

ovat äärimmäisen vaikeat. Yleiskokous toteaa, että ainoastaan poliittisella ratkaisulla voidaan päästä kestäväan rauhaan, ja tämä vaatii ennen kaikkea YK:n koordinoimaan kansainvälisen yhteisön aloitetta. Yleiskokous vetoaa osapuoliin, jotta nämä suostuisivat aselepoon ja yhteistyöhön YK:n erityislähettilään Brahimin kanssa. Yleiskokous ilmaisee arvostuksensa niille alueen maille, jotka ovat ottaneet vastaan pakolaisia ja vetoaa Euroopan neuvoston jäsenmailhin, jotta ne antaisivat panoksensa pakolaisten tilanteen helpottamiseksi ja kiirehtisivät tarvittaessa turvapaikkahakemusten käsittelyä. Humanitaaristen järjestöjen on päästävä alueelle.

5.2 Valko-Venäjä

Yleiskokous keskusteli Valko-Venäjän tilanteesta tammikuussa 2012. Edellinen Valko-Venäjää koskeva kriittinen raportti hyväksyttiin tammikuussa 2011 pian maan joulukuun 2010 presidentinvaalien jälkeen.

Uusimpaan *raporttiin* (dok.12820) on kirjattu kehityksen kulkua vuonna 2011 ja tilannetta ennen syyskuun 2012 parlamenttivaaleja sekä EN:n ja Valko-Venäjän välisiä suhteita. Yleiskokouksen arvio ihmisoikeustilanteesta on edelleen varsin synkkä. Ihmisoikeusloukkaukset jatkuvat, poliittisia vankeja on edelleen, ja toimittajia on pidätetty. Perusoikeudet ovat uhattuina. Sananvapautta, lehdistönvapautta ja kokoontumisvapautta on kavennettu. Vapaan median vastaisia toimia on laajennettu. Oppositio vaatii, että poliittiset vangit on vapautettava, syytteet tutkittava ja oikeusjärjestelmän riippumattomuus taattava. Opposition uusien protestimuoto (käsien taputus julkisilla paikoilla) on johtanut uusiin pidätyksiin. Ihmisoikeustaistelijoiden ja oppositioedustajien tilanne on vaikea. Esimerkkeinä annetaan mm. kansalaisjärjestön puheenjohtajan Ales Bialiatskin ja presidentinehdokas Andrei Sannikovin vankeustuomiot. Kuolemantuomioiden osalta tilanne on hälyttävä. Kaksi kuolemantuomiota pantiin täytäntöön kesällä 2011 (yhteensä arviolta 400 itsenäistymisen jälkeen). EN:n pääsihteeri Jagland ja EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Ashton antoivat lokakuussa 2011 yhteisen julkilausuman, jossa tuomittiin tuomiot ja vedottiin Valko-Venäjän poliittiseen johtoon moratoriumin aikaansaamiseksi. EN ja EU ovat

myös toimineet yhdessä poliittisten vankien vapauttamiseksi. Ihmisoikeusvaltuutettu Hammarberg on raportoinut tilanteesta. Huono ihmisoikeustilanne vaikuttaa myös taloussuhteisiin. EU ja USA ovat tiukentaneet taloudellisia sanktioita. Toisaalta marraskuussa 2011 Valko-Venäjän, Venäjän ja Kazakstanin presidentit allekirjoittivat uuden taloussopimuksen. Raportissa ehdotetaan yleiskokouksen korkeantason kontaktien jäädyttämistä edelleen. Toisaalta halutaan tukea vuoropuhelua demokraattisten kansalaisjärjestöjen ja vapaan lehdistön kanssa, ja jatkaa yhteistyöohjelmia näiden tahojen kanssa. EN:n Minskin tiedotustoimiston toimikautta on jatkettu kesäkuuhun 2012. *Päätöslausemassa 1857 (2012)* yleiskokous toistaa aikaisemmat vaatimukset uudistuksista ja lainsäädäntömuutoksista eri aloilla, mukaan lukien vaalit. Valko-Venäjä anoi 1990-luvulla EN:n erityisvieras-statusta, mutta prosessi jäädytettiin vuonna 1997. Yleiskokous toistaa aikaisemman kannan, jonka mukaan yhteistyön jatkaminen maan kanssa edellyttää kuolemantuomiosta luopumista sekä perusteellisia uudistuksia ja oikeusvaltioperiaatteiden omaksumista. *Suosituksessa 1992 (2012)* jäsenmaiden hallituksia kehoitetaan jatkamaan poliittista ja taloudellista painostusta ehdotettujen uudistusten aikaansaamiseksi. EN:n tulisi jatkaa yhteistyötä EU:n kanssa poliittisten vankien vapauttamiseksi sekä lisätä vuoropuhelua Valko-Venäjän vapaiden kansalaisjärjestöjen ja median kanssa.

Yleiskokous ei saanut Valko-Venäjältä kutsua tarkkailla parlamenttivaaleja syyskuussa 2012, mutta poliittinen komitea on seurannut Etyjn vaalitarkkailua. Komitea on myös kertomusvuonna järjestänyt kuulemistilaisuuksia Valko-Venäjän kansalaisjärjestöjen edustajien kanssa. Tammi-kuussa komitean vieraina olivat kuolemantuomion saaneen Uladsislau Kavalioun äiti Liubou Kavaliova sekä Alaksandr Milinkievic (Movement for Freedom), Anatoly Liabedskia (United Civic Party), Alexander Feduta (Tell the Truth Campaign) ja Anatoli Mikhailov (European Humanities University). Lokakuussa vieraina olivat puheenjohtaja Aleh Hulak (Belarusian Helsinki Committee), Lidia Sagidulina (Campaign "Tell the Truth"), varapuheenjohtaja Valentin Stefanovic (Viasna Human Rights Centre), Olga Sergejeva (Belarusian Union of Women) sekä Andrei Jurov (International Control Committee on the human rights situation in Belarus). Poliittisen komitean Valko-Venäjän raportojalla on komitean lupa vierailla Minskissä, mutta hän on ilmoittanut haluavansa tavata poliittisia vankeja. Asiasta ei ole päästy yhteisymmärrykseen Valko-Venäjän viranomaisten kanssa.

Yleiskokous perusti vuonna 2009 ihmisoikeuspalkinnon. Poliittinen komitea on ehdottanut Ales Bialiatskia palkinnon saajaksi vuonna 2013.

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA
VUODEN 2011 EDUSKUNTAVAALIEN JÄLKEEN

Puheenjohtaja
Susanna HUOVINEN
(sd)

Varapuheenjohtaja
Kimmo SASI
(kok)

JÄSENET

Antti KAIKKONEN
(kesk)

Pirkko MATTILA
(ps)

Anne-Mari VIROLAINEN
(kok)

VARAJÄSENET

Sirkka-Liisa ANTTILA
(kesk)

Riitta MYLLER
(sd)

Jaana PELKONEN
(kok)

Jouko SKINNARI
(sd)

Ismo SOUKOLA
(-11.10.2012) (ps)

SIHTEERISTÖ

Gunilla CARLANDER, kansainvälisten asiain neuvos
valtuuskunnan sihteeri
Maria FAGERHOLM, kansainvälisten asiain sihteeri
valtuuskunnan apulaissihteeri
Katja NOLVI, osastosihteeri
valtuuskunnan avustaja

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA
VUODEN 2011 EDUSKUNTAVAALIEN JÄLKEEN

Pysyvä komitea <i>Standing Committee</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen Kimmo SASI, varajäsen
Poliittinen komitea <i>Committee on Political Affairs and Democracy</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen Antti KAIKKONEN, varajäsen
Lähi-itää käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Middle East</i>	Antti KAIKKONEN, jäsen
EN:n ulkosuhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on External Relations</i>	Antti KAIKKONEN, jäsen
Konfliktien ehkäisyä käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Conflict Prevention</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen
Oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitea <i>Committee on Legal Affairs and Human Rights</i>	Kimmo SASI, jäsen Antti KAIKKONEN, varajäsen
Ihmisoikeus-alakomitea <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	Kimmo SASI, puheenjohtaja
Rikollisuutta ja terrorismin vastaista toimintaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Crime Problems and Fight Against terrorism</i>	Antti KAIKKONEN, jäsen
Oikeusvaltioperiaatetta pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on the Rule of Law</i>	Kimmo SASI, jäsen
Ihmisoikeustuomioistuimen tuomarien valintaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Election of Judges to the ECHR</i>	Kimmo SASI (EPP/DC)
Sosiaali-, terveysasiain- ja kestävän kehityksen komitea <i>Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development</i>	Jouko SKINNARI, jäsen Sirkka-Liisa ANTTILA, varajäsen
Sosiaalisten ja taloudellisten oikeuksien komitea <i>Sub-Committee on Social and Economic Rights</i>	Jouko SKINNARI, jäsen
Ympäristö- ja energia-alakomitea <i>Sub-Committee on Environment and Energy</i>	Sirkka-Liisa ANTTILA, jäsen Jouko SKINNARI, varajäsen
Yleisen terveyden alakomitea <i>Sub-Committee on Public Health</i>	Sirkka-Liisa ANTTILA, jäsen

Siirtolais-, pakolais- ja evakkoasiainkomitea <i>Committee on Migration, Refugees and Displaced persons</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, jäsen Ismo SOUKOLA, varajäsen
Vangitsemisasiain pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Detention</i>	Ismo SOUKOLA, jäsen
Kotouttamisasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Integration</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, jäsen
Ulkoeurooppalaisten lähtö- ja läpikulkumaiden kanssa tapahtuvan yhteistyön alakomitea <i>Sub-Committee on Cooperation with non European Countries of Origin and Transit</i>	-
Kulttuuri-, tiede- ja koulutuskomitea <i>Committee on Culture, Science and Education</i>	Jaana PELKONEN, jäsen Jouko SKINNARI, varajäsen
Kulttuurin, monimuotoisuuden ja perinnön alakomitea <i>Sub-Committee on Culture, Diversity and Heritage</i>	-
Media-alakomitea <i>Committee on the Media</i>	Jaana PELKONEN, jäsen
Nuoriso-, koulutus- ja urheiluasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Education, Youth and Sport</i>	-
Tasa-arvoasiain- ja syrjinnänvastainen komitea <i>Committee on Equality and Non-discrimination</i>	Pirkko MATTILA, jäsen Riitta MYLLER, varajäsen
Sukupuolten välistä tasa-arvoa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Gender Equality</i>	Riitta MYLLER, jäsen
Vähemmistöalakomitea <i>Sub-Committee on Minorities</i>	Pirkko MATTILA, jäsen
Rasismia ja muukalaisvihaa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Racism and Xenophobia</i>	Riitta MYLLER, jäsen Pirkko MATTILA, varajäsen
Menettelytapasääntökomitea <i>Committee on Rules of Procedure and Immunities</i>	-
Jäsenmaiden jäsenyysveloitteiden valvontakomitea <i>Honouring of Obligations and Commitments by Member States</i>	Susanna HUOVINEN (SOC) Kimmo SASI (EPP/CD)

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN
VUONNA 2012 HYVÄKSYMÄT ASIAKIRJAT

3.1 Päätöslauselmat

Päätöslauselma ilmaisee yleiskokouksen jostakin asiakysymyksestä tekemän päätöksen, jonka yleiskokous on toimivaltainen panemaan täytäntöön, tai yleiskokouksen kannan, josta se yksin on vastuussa.

- Päätöslauselma 1855 (2012) Bosnia-Hertsegovinan demokraattisten instituutioiden toimivuus (dok.12816)
- Päätöslauselma 1856 (2012) Euroopan ihmisoikeussopimuksen arvovallan ja tehokkuuden takaaminen (dok.12811)
- Päätöslauselma 1857 (2012) Valko-Venäjän tilanne (dok.12820)
- Päätöslauselma 1858 (2012) Serbian jäsenyysoikeuksien ja sitoumusten kunnioittaminen (dok.12813)
- Päätöslauselma 1859 (2012) Ihmisoikeuksien ja kunnian suojeleminen huomioimalla potilaiden aiemmin esittämät toiveet (dok.12804)
- Päätöslauselma 1860 (2012) Naisten oikeuksien edistäminen maailmanlaajuisesti (dok.12812)
- Päätöslauselma 1861 (2012) Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan estämisen yleissopimuksen edistäminen (dok.12810)
- Päätöslauselma 1862 (2012) Ukrainan demokraattisten instituutioiden toimivuus (dok.12814)
- Päätöslauselma 1863 (2012) Kansalaisten pakko siirtäminen ihmisoikeusloukkauksena (dok.12819)
- Päätöslauselma 1864 (2012) Euroopan demograafiset trendit: haasteista mahdollisuuksia (dok.12817)
- Päätöslauselma 1865 (2012) Euroopan neuvosto ja Euroopan unionin itäinen kumppanuus (dok.12871)
- Päätöslauselma 1866 (2012) Lisäpöytäkirja kansallisista vähemmistöistä Euroopan ihmisoikeussopimukseen (dok.12879)
- Päätöslauselma 1867 (2012) Turkkilaisen kulttuuritaustan omaavien Rhodos- ja Koslaisten tilanne (dok.12526)
- Päätöslauselma 1868 (2012) Kansainvälinen sopimus henkilöiden suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta (dok.12880)
- Päätöslauselma 1869 (2012) Merenpohjalla olevien hylkyjen aiheuttamat ympäristöongelmat (dok.12872)
- Päätöslauselma 1870 (2012) Tarve riippumattomille ja uskottaville asiantuntija-arvioinneille (dok.12873)
- Päätöslauselma 1871 (2012) Kansallisten parlamenttien itsearviointi: menettelyohjeita parlamentaarisen työn laadun parantamiseksi (dok.12875)
- Päätöslauselma 1872 (2012) Välimerellä menehtyneet: kenen on vastuu? (dok.12895)
- Päätöslauselma 1873 (2012) Sukupuolten välinen tasa-arvo: ehto arabikevään onnistumiselle (dok.12893)
- Päätöslauselma 1874 (2012) Aktiivisen kansalaisuuden edistäminen Euroopassa (dok.12898)
- Päätöslauselma 1875 (2012) Hyvä hallinto ja etiikka urheilussa (dok.12889)
- Päätöslauselma 1876 (2012) Tarve torjua järjestettyjä otteluita (dok.12891)
- Päätöslauselma 1877 (2012) Ilmaisun- ja tiedonvapauden suojeleminen internetissä ja verkkomediassa (dok.12874 + lisäys)
- Päätöslauselma 1878 (2012) Syyrian tilanne (dok.12906)
- Päätöslauselma 1879 (2012) Sisäisten evakkojen ja paluumuuttajien tilanne Pohjois-Kaukasuksen alueella (dok.12882)

- Päätöslauselma 1880 (2012) Parlamentaarisen yleiskokouksen työn seuranta ministerikomiteassa (dok.12887)
- Päätöslauselma 1881 (2012) Veroparatiiseja koskevien ohjeiden edistäminen (dok.12894)
- Päätöslauselma 1882 (2012) Kohtuulliset eläkkeet kaikille (dok.12896)
- Päätöslauselma 1883 (2012) Juutalaiset hautausmaat (dok.12930)
- Päätöslauselma 1884 (2012) Säästötoimenpiteet – uhka demokratialle ja sosiaalisille oikeuksille (dok.12948)
- Päätöslauselma 1885 (2012) Uhrataanko nuori sukupolvi? Talouskriisin poliittiset, sosiaaliset ja taloudelliset seuraukset (dok.12951)
- Päätöslauselma 1886 (2012) Talouskriisin vaikutukset paikallisiin ja alueellisiin viranomaisiin Euroopassa (dok.12944)
- Päätöslauselma 1887 (2012) Musliminaisten kohtaama moninkertainen syrjintä Euroopassa: tasaverstaisten oikeuksien puolesta (dok.12956)
- Päätöslauselma 1888 (2012) Demokratian kriisi ja valtion rooli nykypäivän Euroopassa (dok.12955)
- Päätöslauselma 1889 (2012) Vaalikampanjoiden luoma kuva maahanmuuttajista ja pakolaisista (dok.12953)
- Päätöslauselma 1890 (2012) Jäsenveloitteiden- ja sitoumusten noudattaminen Montenegrossa (dok.12952)
- Päätöslauselma 1891 (2012) Ihmisoikeuksien puolustajien tilanne EN:n jäsenmaissa (dok.12957)
- Päätöslauselma 1892 (2012) Egyptin demokratiakehityksen kriisi (dok.12981)
- Päätöslauselma 1893 (2012) Tunisian poliittinen siirtymävaihe (dok.12949)
- Päätöslauselma 1894 (2012) Poliittisista kannanotoista johtuvan vapaan liikkuvuuden rajoittamisen perusteettomuus (dok.12943)
- Päätöslauselma 1895 (2012) Yleiskokouksen monitorointiprosessin edistyminen (kesäkuu 2011-toukokuu 2012) (dok.12954)
- Päätöslauselma 1896 (2012) Jäsenveloitteiden ja -sitoumusten noudattaminen Venäjällä (dok.13018 + lisäys)
- Päätöslauselma 1897 (2012) Demokraattisempien vaalien varmistaminen (dok.13021)
- Päätöslauselma 1898 (2012) Poliittiset puolueet ja naisten poliittinen edustus (dok.13022)
- Päätöslauselma 1899 (2012) Euroopan talous- ja yhteistyöjärjestö OECD:n toiminta vuosina 2011–2012 (dok.13019)
- Päätöslauselma 1900 (2012) Poliittisen vangin määritelmä (dok.13011)
- Päätöslauselma 1901 (2012) Ihmisoikeudet ja ulkopoliittikka (dok.13020)
- Päätöslauselma 1902 (2012) Euroopan vastaus Syyrian humanitaariseen kriisiin (dok.13045)
- Päätöslauselma 1903 (2012) Menettelytapaohje yleiskokouksen jäsenille: hyvä käytäntö vai ydintehtävä? (dok.13000)
- Päätöslauselma 1904 (2012) Koulutuksen valinnanvapaus Euroopassa (dok.13010)
- Päätöslauselma 1905 (2012) Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden palauttaminen finanssitransaktioverolla (dok.13017)
- Päätöslauselma 1906 (2012) Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen ja sen kansainvälisen houkuttelevuus (dok.13009)
- Päätöslauselma 1907 (2012) Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen korkeakoulujen hallinnoiminen (dok.12964+lisäys)
- Päätöslauselma 1908 (2012) Ihmisoikeudet ja perhetuomioistuimet (dok.13060)
- Päätöslauselma 1909 (2012) Kansainvälinen adoptio: lapsen edun varmistaminen (dok.13059)
- Päätöslauselma 1910 (2012) Kansalaisjärjestöjen rooli suvaitsemattomuuden, rasismen ja muukalaisvihan torjunnassa (dok.13057)
- Päätöslauselma 1911 (2012) Poliittisten ryhmien puheenjohtajien asema komiteoissa (Yleiskokouksen menettelytapaohjeistuksen sääntö 18.5) (dok.13058)

3.2 Suositukset

Suositus tarkoittaa esitystä, jonka yleiskokous tekee ministerikomitealle ja jonka täytäntöönpano ei kuulu yleiskokouksen vaan hallitusten toimivaltaan.

Suositus 1990 (2012)	Kaikkien oikeus osallistua kulttuurielämään (dok.12815)
Suositus 1991 (2012)	Euroopan ihmisoikeussopimuksen arvovallan ja tehokkuuden takaaminen (dok.12811)
Suositus 1992 (2012)	Valko-Venäjän tilanne (dok.12820)
Suositus 1993 (2012)	Ihmisoikeuksien ja kunnian suojeleminen huomioimalla potilaiden aiemmin esittämät toiveet (dok.12804)
Suositus 1994 (2012)	Lisäpöytäkirja kansallisista vähemmistöistä Euroopan ihmisoikeussopimukseen (dok.12879)
Suositus 1995 (2012)	Kansainvälinen sopimus henkilöiden suojelemiseksi pakotetusta kadottamiselta (dok.12880)
Suositus 1996 (2012)	Sukupuolten välinen tasa-arvo: ehto arabikevään onnistumiselle (dok.12893)
Suositus 1997 (2012)	Tarve torjua järjestettyjä otteluita (dok.12891)
Suositus 1998 (2012)	Ilmaisun- ja tiedonvapauden suojeleminen internetissä ja verkkomediassa (dok.12874 +lisäys)
Suositus 1999 (2012)	Parlamentaarisen yleiskokouksen työn seuranta ministerikomiteassa (dok.12887)
Suositus 2000 (2012)	Kohtuulliset eläkkeet kaikille (dok.12896)
Suositus 2001 (2012)	Audiovisuaalisen kulttuuriperinnön saatavuus ja suojeleminen (dok.12929)
Suositus 2002 (2012)	Uhrataanko nuori sukupolvi? Talouskriisin poliittiset, sosiaaliset ja taloudelliset seuraukset (dok.12951)
Suositus 2003 (2012)	Romanisiirtolaiset Euroopassa (dok.12950)
Suositus 2004 (2012)	Ihmisoikeudet ja ulkopoliittikka (dok.13020)
Suositus 2005 (2012)	Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen ja sen kansainvälisen houkuttelevuus (dok.13009)

3.3 Lausunnot

Lausunto 282 (2012)	Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen neljäs pöytäkirja (dok.12893)
---------------------	--

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN
ERITYISVIERAAT VUONNA 2012

Valtioiden edustajat

David Lidington, Ison-Britannian Eurooppa-ministeri*	24.1.2012
Grigol Vashadze, Georgian ulkoministeri	25.1.2012
Tarja Halonen, Suomen tasavallan presidentti	25.1.2012
David Cameron, Ison-Britannian pääministeri*	25.1.2012
David Lidington, Ison-Britannian Eurooppa-ministeri*	23.4.2012
Saad dine El Otmani, Marokon ulkoministeri	24.4.2012
Bassima Hakkaoui, Marokon solidaarisuus-, perhe-, naisasiain sekä sosiaalisen kehityksen ministeri	24.4.2012
Zlatko Lagumdžija, Bosnia ja Herzegovinan ulkoministeri	25.4.2012
Sali Berisha, Albanian pääministeri	25.6.2012
Steingrímur Sigfússon, Islannin valtiovarainministeri	26.6.2012
Edmond Haxhinasto, Albanian varapääministeri ja ulkoministeri*	26.6.2012
Zoran Milanović, Kroatian pääministeri	27.6.2012
Mustapha Ben Jaafar, Tunisian perustuslakia säätävän kokouksen puheenjohtaja	28.6.2012
Edmond Panariti, Albanian ulkoministeri*	2.10.2012
Nicolae Timofti, Moldovan presidentti	3.10.2012
Bujar Nishani, Albanian presidentti	4.10.2012

Kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan edustajat

Irina Barkova, Unescon pääjohtaja	25.1.2012
Michelle Bachelet, YK:n varapääsihteeri ja UN Womenin pääjohtaja	26.1.2012
Rudko Kawczynski, Euroopan romanifoorumin puheenjohtaja	28.6.2012
Angel Gurría, OECD:n pääsihteeri	3.10.2012

*Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajan ominaisuudessa

EUROOPAN NEUVOSTON JÄSENVALTIOT

Perustajajäsenet (1949)

	Belgia	26.11.1991	Puola
	Tanska	7.5.1992	Bulgaria
	Ranska	14.5.1993	Viro
	Irlanti	14.5.1993	Liettua
	Italia	14.5.1993	Slovenia
	Norja	30.6.1993	Tsekki
	Luxemburg	30.6.1993	Slovakia
	Alankomaat	7.10.1993	Romania
	Ruotsi	10.11.1994	Andorra
	Iso-Britannia	10.2.1995	Latvia
		13.7.1995	Albania
9.8.1949	Kreikka	13.7.1995	Moldova
7.3.1950	Islanti	9.11.1995	Ukraina
13.4.1950	Turkki	9.11.1995	Makedonia
13.7.1950	Saksa	28.2.1996	Venäjä
16.4.1956	Itävalta	6.11.1996	Kroatia
24.5.1961	Kypros	27.4.1999	Georgia
6.5.1963	Sveitsi	25.1.2001	Armenia
29.4.1965	Malta	25.1.2001	Azerbaidzhan
22.9.1976	Portugali	24.4.2002	Bosnia ja Hertsegovina
24.11.1977	Espanja	3.4.2003	Serbia ja Montenegro
23.11.1978	Liechtenstein	6.10.2004	Monaco
16.11.1988	San Marino	6.6.2006	Serbia
5.5.1989	Suomi	11.5.2007	Montenegro
6.11.1990	Unkari		

EUROOPAN NEUVOSTON MINISTERIKOMITEAN TARKKAILIJAT

7.3.1970	Pyhä istuin
10.1.1996	USA
29.5.1996	Kanada
20.11.1996	Japani
1.12.1999	Meksiko

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN TARKKAILIJAT

2.12.1957	Israel
28.5.1997	Kanada
4.11.1999	Meksiko

10. joulukuuta vietetyn kansainvälisen ihmisoikeuspäivän kunniaksi valtuuskunnan puheenjohtaja Susanna Huovinen laati alla olevan mielipidekirjoituksen. Se julkaistiin 12.12.2012 Keski-suomalaisessa ja Uusimaassa, 13.12.2012 Keski-Suomen Viikko, Keskipohjanmaa, Ilkka ja Länsi-Savo -lehdissä, 14.12.2012 Aamulehdessä, Etelä-Suomen Sanomissa, Kymen Sanomissa ja Satakunnan Kansassa, 15.12.2012 Kouvolan Sanomissa, 16.12.2012 Kalevassa ja 18.12.2012 Demokraatti -lehdessä.

Perheväkivalta on Suomen häpeäpilkku

Tällä viikolla vietetään kansainvälistä ihmisoikeuksien päivää. Samalla on tullut kuluneeksi 64 vuotta siitä, kun YK:n ihmisoikeusjulistus hyväksyttiin. Toisen maailmansodan kauheuksien seurauksena laadittu julistus sisältää kaikkia ihmisiä koskevia perusoikeuksia ja vapauksia. Alun perin 48 maan hyväksymä teksti on sittemmin toiminut lukuisten kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja kansallisten lakien inspiraationa. Sodanjälkeinen ihmisoikeuslähtöinen ilmapiiri inspiroi myös Euroopan päämiehiä perustamaan oman ihmisoikeusjärjestön Euroopan neuvoston. Vuonna 1950 hyväksytyssä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa YK-julistuksen sisältämät ihmisoikeudet vietiin askel syvemmälle, sillä sopimuksen sisältämät oikeudet sitovat sen allekirjoittaneet valtiot sellaisinaan. Lisäksi oikeuksien toteutumista valvoo Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, jonka päätökset ovat sitovia Euroopan neuvoston jäsenmaille.

Suomen perustuslain sisältämät perusoikeudet juontavat juurensa kansainvälisiin ihmisoikeuksiin ja Suomi on monessa suhteessa ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta mallimaa. Täällä on turvallista elää, ihmiset ovat vapaita ja demokraattinen yhteiskunta toimii. Tämän toteaa myös Suomessa tämän vuoden kesäkuussa vierailnut Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaari Niels Muižnieks maaraportissaan. Silti meilläkin riittää vielä parannettavaa.

Perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapaukset ovat ihmisoikeuksien näkökulmasta Suomen häpeäpilkku. Turvalliseksi mielletystä yhteiskunnastamme huolimatta suomalaisella naisella on EU-maiden keskiarvoon nähden kaksinkertainen riski joutua perheväkivallan uhriksi. Törkeät väkivaltateot ja kuolemantapaukset ovat kuitenkin vaan jäävuoren huippu. Useimmiten tekojen takana on jopa vuosia jatkunut psykologinen väkivalta, laiminlyönti, pelottelu ja uhkailu. Se, että lievät väkival-

tarikokset siirtyivät yleisen syytteen alaisiksi viime vuoden alussa, oli tärkeä askel oikeaan suuntaan myös perhe- ja lähisuhdeväkivallan osalta, mutta rikoksenteekijöiden rankaiseminen ei yksinään riitä tilanteen korjaamiseksi.

Perheväkivaltatapauksissa heikoimmassa asemassa on uhri, oli se sitten lapsi tai aikuinen, nainen tai mies. Siksi ongelmaan puuttumisen lähtökohtana tulisi aina olla uhrin suojeleminen ja auttaminen. Lainsäätäjien tulee varmistaa, että viranomaisilla on tarvittava koulutus uhrin tunnistamiseksi ja riittävät työkalut tämän auttamiseksi. Toimivan järjestelmän edellytyksenä on selkeä vastuunjako ja viranomaisten välinen yhteistyö. Lisäksi tarvitaan asennemuutokseen tähtäävää laajempaa keskustelua. Ongelmat eivät häviä väkijoukolla.

Nämä ovat myös viime vuonna hyväksytyn Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan yleissopimuksen tavoitteita. Eduskunta käsittelee sopimusta ensi vuonna ja tämä tarjoaa mahdollisuuden myös laajempaan kansalaiseskusteluun aiheesta. Astuessaan voimaan sopimus tulee edellyttämään parlamentilta entistä enemmän aktiivisuutta sen toteutumisen ja täytäntöönpanon seurannassa. Meillä kansanedustajilla on siten velvollisuus ylläpitää aiheen poliittista tärkeyttä sekä varmistaa, että sopimuksen edellyttämiä velvoitteita kunnioitetaan kotimaassamme.

Meitä kaikkia koskevat perusoikeudet on saavutettu pitkän ja vaikean prosessin tuloksena. Saavutetuista oikeuksista ja vapauksista ei pidä luopua, mutta ihmisoikeuksia ei myöskään tule ottaa itsestäänselvyyksinä. Tarvitaan säännöllistä ja avointa keskustelua ihmisoikeuksista sekä tehokasta ja riippumatonta valvontaa niiden toteutumisen varmistamiseksi. Ihmisoikeustyö on vielä kesken.

Susanna Huovinen, kansanedustaja (sd.), Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan pj.

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta
FIN-00102 Eduskunta
puh. (+358 9) 4321
fax. (+358 9) 432 3529
<http://www.eduskunta.fi>

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous
Parliamentary Assembly of the Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
puh. + 33 3 88 41 20 00
<http://assembly.coe.int/defaultE.asp>

